

תיעוד מקדים

מבט מכיוון מזרח

בית השידור הראשון

משה דיין 114

'הגבעה'

המזמין: 'עזרה ובצרון', רח' המסגר 9, ת"א

נערך עבור עיריית תל אביב

שם העורך: דורון מינין

תאריך: ספטמבר, 2012

תוכן עניינים

1. פתיחה

3-6	1.1 הקדמה
7	1.2 צילום המבנה הנוכחי 2011-12
8	1.3 מפה עדכנית
9-10	1.4 תצלום אוויר עדכני
11	1.5 מפת סביבה, קנ"מ 1: 1250
12	1.6 כרטיס מבנה
13-14	1.7 מידע סטטוטורי

2. תיעוד היסטורי

15-16	2.1 רקע היסטורי
17-18	2.2 תצלומי אוויר היסטוריים
-----	2.3 צילומים היסטוריים של המבנה
19-51	2.4 מסמכים היסטוריים

3. תיעוד צילומי – מצב קיים 2011-12

52-54	3.1 הסביבה הקרובה ומיקום המבנה
55-58	3.2 חזיתות המבנה
59-73	3.3 חללים פנימיים
74-86	3.4 פרטים ארכיטקטוניים

4. תיעוד אדריכלי

87	4.1 תכנית מצבית, קנ"מ 1: 250
88-90	4.2 תכניות הקומות והגג
91-99	4.3 חזיתות

5. הרדיו

100-103	5.1 הרדיו- המשדרים המקוריים במפלס התחתון
104-108	5.2 משדרי קול ישראל משנות ה-50 חלל כניסה

109-111	6. שיטות וחומרי בנייה
112	7. סיכום והערכה (המלצה בלבד)
113	8. נושאים פתוחים להרחבה בתיק תיעוד מלא
114	9. מקורות
115	10. פרטי עורך תיק התיעוד

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

נספח ב -דרישות לתיעוד מבנה לשימור

נספח ב'- דרישות לתיעוד מבנה לשימור

חלק א - סקר תיעוד מקדים

1. כותרת:

שם האתר וכתובת	שם התכנית	
נערך עבור (מוסד התכנון)		
שם העורך	תאריך	

2. נתונים כלליים:

- 2.1 שם השכונה, שם הרחוב, מס' הבית, שמות רחובות גובלים.
- 2.2 מס' גוש, מס' חלקה
- 2.3 מפת סביבה (בקנ"מ שבין 1:1250-1:500) הכוללת סימון גבולות המבנה.
- 2.4 צילום אוויר נוכחי כולל סימון המבנה.
- 2.5 צילום של המבנה
- 2.6 אזור הכרזה ("העיר הלבנה") או מתחם אחר.
- 2.7 סוג בעלות (מדינה, רשות מקומית, פרטית, אחר).

3. נתונים סטטוטוריים:

- 3.1 פירוט תכנית/תכניות בהן הוכרז האתר או חלקים ממנו לשימור, כולל דרגת שימור המבנה.
- 3.2 שטח בנוי קיים במ"ר (שירות+עיקרי). ציון וסימון בניה ללא היתר בנפרד על סמך הערכה ראשונית בשטח – בהסתמך על תכניות מתיק בניין.
- 3.3 זכויות בניה מוקנות מתוקף תכניות תקפות.
- 3.4 יעוד עפ"י תכנית תקפה ושימוש בפועל.
- 3.5 האם האתר נכלל בשטח עתיקות מוכרז?

4. רקע היסטורי ותרבותי:

סקירה של קורות האתר והתפתחותו מאז נוצר ועד ליום הכנת התיאור. לסקירה יש לצרף צילומים, תכניות ומסמכים היסטוריים וזאת על בסיס מקורות מידע זמינים לעירייה. הסקירה תתייחס, בין השאר, לפרטים הבאים:

- 4.1 תולדות האתר לרבות שמות היסטוריים, (שנת הבניה, שנה/תאריך של תוספות/שינויים באתר).
- 4.2 רקע כללי על תקופת הבניה, התפתחות האזור.
- 4.3 הצגה וניתוח של מפות היסטוריות וצילומי אוויר מתקופות שונות (כולל מתקופת טרום הבניה) עם סימון האתר והסברים רלבנטיים.
- 4.4 מפה ובה סימון המבנים המיועדים לשימור (או המקטע הרלבנטי של תשריט תכנית השימור).
- 4.5 צילום היסטורי של המבנה/האתר.

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

נספח ב -דרישות לתיעוד מבנה לשימור

- 4.6. תכניות היסטוריות ומסמכים היסטוריים.
- 4.7. מתכננים/בונים/מהנדסים : פרטים ביוגרפיים, המהנדס והמתכננים שפעלו באתר לאורך השנים
- 4.8. מידע על דמויות בעלות חשיבות היסטורית הקשורות לאתר.
- 4.9. מידע על עבודות תיעוד של המבנה שנעשו בעבר והערכתם.
5. **תיאור מצב קיים:**
 - 5.1. מפה מצבית (קנ"מ בין 1:250-1:500) הכוללת סימון המבנים, שרידי מבנים, צמחיה ואלמנטים של פיתוח שטח.
 - 5.2. צילומים כלליים של האתר (כולל חצר).
 - 5.3. צילום האתר בהקשרו הסביבתי (חזית הרחוב, חזית נגדית). תיאור תבנית הבניה האופיינית לאזור (כגון חתך אופייני של הרחוב משני צידי דרך האתר).
 - 5.4. תכניות קיימות וצילומים של **האתר וסביבתו**, כולל סימון אלמנטים לשימור על גבי התכנית (ניתן על גבי המפה בסעיף 5.1).
 - 5.5. תכניות קיימות (או תכניות סכמטיות) וצילומים של **הקומות והגג**, כולל סימון אלמנטים לשימור על גבי התכנית.
 - 5.6. תכניות חזיתות (או תכניות סכמטיות) וצילומי **חזיתות** כולל סימון אלמנטים לשימור על גבי התכנית.
 - 5.7. תיאור כללי וצילום הצמחיה, מאפיניה, נדירותה והערכת מצב השתמרותה.
 - 5.8. תיאור כללי וצילום **החללים הפנימיים**.
 - 5.9. צילום פרטים אדריכליים חיצוניים ופנימיים (פרטי מבנה שלד וגמר, נגרות, מסגרות, ריצוף, עיטורי קירות ותקרה וכו').
 - 5.10. תיאור כללי וצילום של שיטת הבניה וחומרי הבניה – בהתאם למצוין בהיתר המקורי, לצילומים ולמה שניתן לזהות בשטח.
 - 5.11. תיאור כללי וצילום של מפגעים ומצב פיזי נוכחי (משופץ/לא משופץ, סדקים, נזילות, טיח, גג, נגרות וכו').
 - 5.12. התייחסות ראשונית לתשתיות ולצנרת חיצונית.

הערות כלליות:

- צילומים – יש לסמן בתכנית את מקום הצילום, כיוונו ולציין את שם הצלם.
- יש לציין את המקור והתאריך לכל צילום ומסמך שיוצג וכן את הארכיון בו נמצא.

6. סיכום – הערכת אתר:

- תיאור "משמעות" האתר (Significance) בהתבסס על הערכתו לפי אחד או יותר מה תבחינים הבאים: ערך אסתטי-אדריכלי, סביבתי ואורבני; ערך היסטורי-תרבותי; ערך חברתי; ערך מדעי.
- הערכה זו תבוא לידי ביטוי בכרטיס המבנה שהוכן לכל מבנה ומנוקד ע"פ קריטריונים המשקפים את הערכים המוזכרים. לכל כרטיס יתווסף מלל לתיאור ערכי המבנה.
- הסיכום יכלול מסקנות ראשוניות הנוגעות לשימור המבנה (לדוגמא – התייחסות לצריח שנעלם, הערכת המבנה ביחס לשלב שני של בניה, אם נבנה בשלבים ובסגנונות אחרים וכו')

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

נספח ב - דרישות לתיעוד מבנה לשימור

7. פרטי עורך התיעוד, השכלתו וניסיונו בתחום וכן תאריך השלמת ביצוע. (רצוי למלא דף הצהרה)

8. מקורות

9. פורמט הגשה. החומר יוגש בשני עותקים מודפסים ובמדיה דיגיטלית.

1.1 הקדמה

כאן קול ישראל! כאן קול ישראל! כך נשמע קולו הנרגש של שדרן הרדיו מרדכי זלוטניק-אבידע בתחילת השידור של הכרזת המדינה ביום שישי ה' באייר תש"ח, 14 למאי 1948. סקר תעוד זה הוכן עבור צוות מזרח באגף התכנון של עיריית תל-אביב בכדי לשפוך אור לגלות ולרכז אינפורמציה ראשונית על מבנה הצריף הניצב בראש גבעה בתל-חיים בקרבת מפגש הרחובות משה דיין ויצחק שדה. מבנה פשוט זה טומן בחובו את סיפורו של ראשית השידור הממלכתי העצמאי במדינת ישראל בעת הקמתה, לימים "קול ישראל" ואת סיפורו של השידור ההיסטורי הראשון של מדינת ישראל הוא: שידור הכרזת העצמאות. בשל כך מכונה מבנה זה "בית השידור הראשון".

בשנת 1948 בימי האחרונים של המנדט הבריטי מבינים קברניטי המדינה שבדרך את חשיבותו הרבה של שידור רדיו עצמאי ואוטונומי של המדינה אשר תקום ומבינים שתחנת השידור הבריטית אשר היתה ברמאלה לא תוכל לשמש את היהודים לאחר הקמת המדינה, ומחליטים על הקמת תחנת רדיו עצמאית.

לצורך כך מגוייס צוות מהנדסים ונבחר אתר לתחנה איזור מבודד בקרבת תל-אביב, בלב מטע בננות, הוא איזור תל-חיים של ימינו (בקרבת מפגש הרחובות משה דיין, יצחק שדה והורודצקי).

צוות המהנדסים בדרך לא דרך תחת אפו של השלטון הבריטי משגים חלק אחר חלק ובסופו של דבר מצליחים להרכיב משדר רדיו בעוצמה של 2.5 מגהוואט משדר בעל יכולת שידור לכל רחבי הארץ ואף למדינות שכנות.

הפעלתו הראשונה של משדר זה תוכננה ליום הכרזת העצמאות של מדינת ישראל אשר התקיימה בבית דיזינגוף ברחוב רוטשילד, ובזכותו יכל כל הישוב בארץ לשמוע את ההכרזה.

חודשים ספורים לאחר מכן הועברו המשדרים לבונקר מוגן מפצצות אשר הוקם בסמיכות לצריף מתחת למבנה חדש אשר נועד לשימוש התחנה, הוא המבנה אשר אותו אנו רואים כיום במקום.

ניתן לראות כי המבנה והציוד שנשמר בו הם במצב מעולה, המשדרים המקוריים קיימים במרתף הבונקר ובאולם הגדול קיימים הרבה פריטים מקוריים.

אני מלא תקווה כי סקר זה יוביל לתעוד מלא של מבנה זה וישמש ככלי להפיכתו של המקום למבנה ציבור אשר משמש את הציבור הרחב ומספר את סיפורו של שידור הרדיו הראשון ותולדות שידור הרדיו בישראל.

דורון מינין

1.2 צילום המבנה

בית השידור הראשון- חזית מזרחית

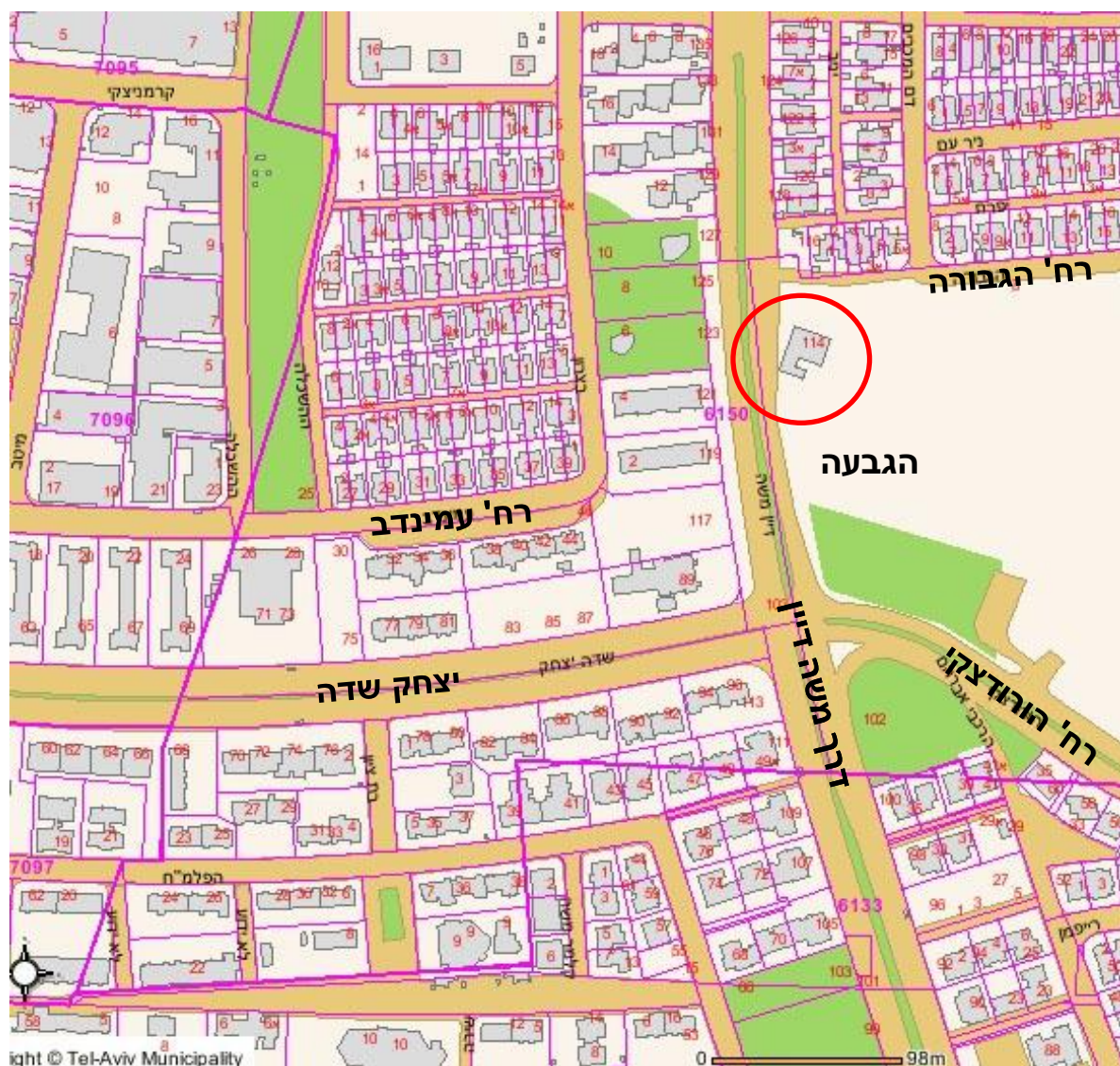
בית השידור הראשון-חצר האנטנות

1.3 מפה עדכנית

מפה משנת 2011, מתוך אתר עיריית תל אביב-יפו.

בית השידור הראשון, דרך משה דיין 114

רחובות גובלים: יצחק שדה, רח' הגבורה, רח' הורודצקי.

1.4 תצלום אוויר עדכני

תצלום אוויר מתאריך 30.3.2007

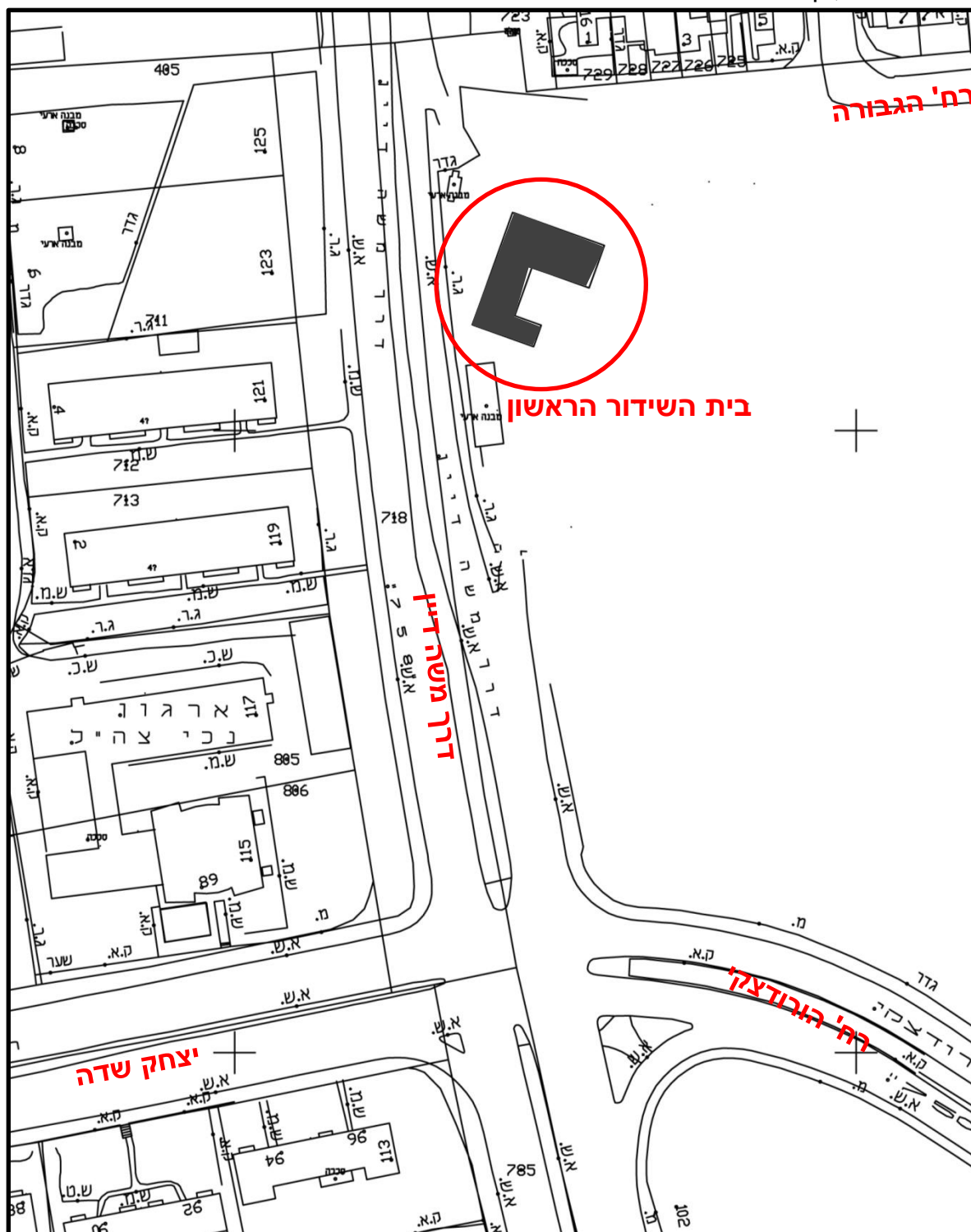
1.4 תצלום אוויר עדכני

תצלום אוויר מתאריך 2010

1.5 מפת סביבה

מפת סביבה, קנ"מ 1:1250

1.6 כרטיס מבנה

שם המבנה: "בית השידור הראשון" (שם לא רשמי)		כתובת : משה דיין 114	
גבולות:	ממזרח- דרך השלום, ממערב- דרך משה דיין מצפון-רחוב הגבורה,מדרום רחוב הורודצקי		
גוש חלקה:	6150 / 815	תיק בניין:	
סטטוס:		תב"ע:	2664
סיווג:	בניין	מבנה מסוכן:	לא
שנת בניה:	1948	אדריכל:	לא ידוע
שימוש מקורי:	תחנת שידור	טיח:	טיח חלק
שטח מגרש:	10492 מ"ר		

1.7 מצב סטטוטורי תכנית בתוקף

תוכנית 2664 משנת 1999:

- **ייעוד:** בנייני ציבור.
- **שימושים:** שרותי חינוך, דת, קהילה בריאות ורווחה, תרבות וספורט, מינהל וחרום עירוני וציבורי, שרותים נלווים.
- **שטחים מותרים לבנייה:** שטחי בנייה (עיקרי): עד 135% משטח המגרש | 180% באישור ועדה מקומית.
- שטחי בנייה (שרות): עד 25% מהשטח העיקרי | 30% באישור ועדה מקומית.
- קומות מרתף: עד 4 | לא יעלה על 400% משטח המגרש.
- מספר קומות: 3 | 4 באישור הועדה בכפוף לתנאי התוכנית.
- **מצב נכסי** (כפי שנמסר על ידי אגף הנכסים): המגרש הופקע על ידי העירייה ע"פ סעיף 19 לפקודת הקרקעות.

1.7 מצב סטטוטורי

א. תכליות מותרות:

- (1) שירותי חינוך: מכני חינוך: גני ילדים, מעונות ילדים, בתי ספר, ומוסדות חינוך אחרים.
- (2) שירותי דת: מבנים לשירותי דת וקהילה: בתי כנסת, מוסדות דת, מקוואות.
- (3) שירותי קהילה בריאות ורווחה: תחנות לבריאות המשפחה, מרפאות, מוסדות צדקה, בתי אבות, מרכזי יום ומעדונים לקשיש. מועדונים לנוער ומבוגרים.
- (4) שירותי תרבות וספורט: אולמות כינוסים ומופעים, מרכזים קהילתיים, בריכות שחייה, אולמות ומגרשי ספורט ע"פ המלצת השרות לאיכות הסביבה ובמגבלות להפרעת הסביבה ומניעת מטרדי רעש, מרכזים לתרבות ספרות ותערוכות.
- (5) שירותי מינהל וחירום עירוני וציבורי: מחסני חירום, מחסנים ושירותים עירוניים, מתקני הג"א, מקלטים, צופרים, אנטנות, מתקני תשתית עירוניים כגון מתקני אספקת מים, שנאים, חניה ציבורית.
- (6) שירותים נילווים הדרושים. להפעלת התכליות הנ"ל כולל מזנון ובית קפה, בתנאי שהם מהווים חלק מהמוסדות הנ"ל ונועדו לשמש אותם, ובתנאי שלא יעלו על 10% מהשטחים העיקריים.
- (7) במרתפים: כל האמור לעיל ובנוסף חניה, מקלטים, מתקנים הנדסיים ותברואתיים, חדרי מדרגות, מעליות, חדרי שירותים, אחסנה, פריקה וטעינה, מחסנים, ארכיונים, וכל שטח שירות נוסף המתאים לכל התכליות שבבניין. יותר שימוש מוגבל במרתף העליון כשטח עיקרי בהתאם לתכליות האחרות של המבנה ובכפוף לזכויות הבניה המפורטות להלן בסעיף 5.3.9.1.
- (8) הועדה המקומית רשאית לאשר שילוב של תכליות במגרש.

השטחים המותרים לבניה

- א. השטח המירבי. המותר לבניה במסגרת השטחים העיקריים של המבנים מעל פני הקרקע לא יעלה על 135% משטח המגרש. במידה ותאשר הועדה המקומית בניה לנובח של 4 קומות, כאמור בסעיף 2.3.9, השטח המירבי המותר לבניה במסגרת השטחים העיקריים של המבנים מעל פני הקרקע לא יעלה על 180% משטח המגרש.
- ב. הועדה המקומית תהיה רשאית להמיר שטחי שרות לשטחים עיקריים בהיקף שלא יעלה על 40% משטח המרתף העליון אם שוכנעה שהדבר נדרש לפתרון מיטבי של המבנה.
- ג. שטחי השירות הנלווים מעל פני הכניסה הקובעת לבניין יהיו כמפורט בחוק ושטחים לא יעלה על 25% מהשטחים העיקריים. הועדה המקומית תהיה רשאית לאשר הגדלת שטחי השרות עד 30% בהתאם לסוג הבנין ואופיו.
- ד. מגרשים בהם קיים מבנה יחושבו שטחי השרות על סמך תכניות קיימות על פי דרישת מהנדס העיר, ויאושרו ע"י מחלקת רישוי בניה בעירייה, כחלק מהגשת הבקשה להיתר הבניה, ובלבד ששה"כ השטחים שיבנו במגרש עליו הוקם המבנה לא יעלו על המותר על פי תכנית זו.
- ה. תותר הקמת 4 קומות מרתף בתנאים המפורטים להלן * בסעיף 5.3.9. שטחים של שטחי השרות מתחת לפני הקרקע לא יעלה על 400% משטח המגרש.
- ו. תכנית הבניה לא תעלה על 60% משטח המגרש.

2. גובה המבנים:

- גובה המבנים לא יעלה על 3 קומות.
- הועדה המקומית תהא רשאית להתיר בנית 4 קומות בתנאי ששוכנעה כי הדבר נחוץ מבחינת הצרכים והצרכים הפרוגרמטיים של האזור, ושאינו בקביעה זו כדי לפגוע במאפייני הסביבה הקרובה.
- תותר הקמת חדריים טכניים על הגג לפי הצורך, ובמסגרת שטחי השרות המפורטים בסעיף 5.3.9.1.

2. תיעוד היסטורי 2.1 רקע היסטורי ותרבותי

סיפורה של תחנת השידור בתל-חיים מתחיל בשלהי 1947, בישוב היהודי כבר צופים את סיום המנדט הבריטי והקמת המדינה היהודית. בזמן המנדט הבריטי שידורי הרדיו בישראל התקיימו מתחנת השידור הבריטית אשר היתה ממוקמת בראמללה וחילקה את זמן השידור בין הערבים ליהודים. כאשר החל להידרדר המצב הבטחוני בין הערבים ליהודים לא התאפשרה הגעתם של העובדים היהודיים לתחנת השידור באופן סדיר.

על פי סרטו התיעודי של מרדכי (מרסל) כהן, הניתוק באותם הזמנים מראמללה בעקבות הקרבות הדאיג את קברניטי היישוב והביא להפסקת השידור העברי, זאת פגע בריבונותה של המדינה שבדרך וביכולת שליטתה. בחודש דצמבר, 1947 פנה זאב שרף (מזכיר וועדת המצב של הסוכנות) להנהלה היהודית של שירות השידור הפלשתיני לגביי הקמת משדר שיספיק לשדר לכל הארץ. המשדר ישרת את התחנה העיברית הראשונה שתשדר בארץ שתוקם ותיקרא תחנת "קול ישראל". התאריך 14.05.1948 כאמור תאריך הכרזת המדינה לימים, היה היעד להתחלת השידור בתחנה החדשה.

מנהל האולפנים בירושלים זימן לפגישה סודית באותם הימים את חבר ההגנה ובעל תואר מהנדס- דויד איצקוביץ' מחלוצי וממקימי הרדיו בישראל והוא המליץ על שלושה מהנדסי תואר בראשות הילל לנגהולץ להקמת תחנת הרדיו הראשונה, במדינה שבדרך. הצוות מיד נכנס לפעולה ומצטרף לחיל המדע של ההגנה. בתאריך 20.01.1948 החל הצוות בפעולתו להקמת התחנה ובין היתר בתכנון החשמלי והמכני של המשדר שעוצמתו תהיה 2.5 קילו וולט. התכנון המקורי היה לבנות ולהקים את התחנה בירושלים, בתכנית החלוקה של העיר לא הייתה אמורה להיות בעיה באזור של תכנון הקמת התחנה, אך לא זה היה המצב באתם הימים, הוועדה החליטה להעביר את התחנה לתל אביב. איצקוביץ' ושלמה גרזובסקי יורדים בתחילת חודש פברואר לתור אחר האתר המתאים ביותר לתחנה.

מיקום התחנה- גבעה מוקפת פרדסים בשם תל – חיים, מכאן שם הצופן של התחנה. שוכנת בין גבעתיים לכפר הערבי סלמה, על הגבעה שוכנים כמה מבנים נטושים ומטע בנות. הסוכנות מקימה צריף בגבעה ומספקת כסף וכלים להקמת בית מלאכה במקום.

ב 02.03.1948 יצאו יעקב הינדן ודויד איצקוביץ' מחלוצי ומקימי הרדיו בישראל, לתל אביב בעקבות הוראה שקבלו לרדת לגבעת תל חיים, באחת מהשיירות האחרונות שמצליחה לצאת ללא פגע מהעיר הנצורה (ירושלים). השניים מביאים עימם שלושה משדרי קשר שנגנבו ע"י ההגנה מידי האנגלים, ששימשו לימים לתחנת מימסר בין תל אביב לירושלים. הצוות נתבקש לסיים את הקמת התחנה והמשדרים תוך חודשיים בכוח עבודה דל ובאמצעים דלים מאוד. את עבודת המסגרות והנגרות הם מזמינים מבית מלאכה מקומי. כל ההזמנות מתבצעות בשמות בדויים על מנת להטעות את השלטונות. חברת החשמל מספקת חשמל לתחנה בשם בדוי כביכול ל- "בית חרושת לאיטריות". שעת האפס, ה 14.05.1948 מתקרבת וצוות התחנה עובד במרץ רב, בנוסף למשדר "קול ישראל" הם מבצעים קשר עם ירושלים הנצורה.

2. תיעוד היסטורי

הגיע יום שישי הגדול השידור הראשון צריך להתחיל בקריאת מגילת והכרזת העצמאות ממזיאון א"י בתל אביב בתדר 6.82 מגה הרץ. מספר דקות לפני השידור כאשר הדרמה בעיצומה, פוסק לרגע השידור ומתגלה כי אחת משפורפרות יישור הזרם נשרפה. בתושיה של הרגע האחרון מחליטים לתלוש את השפורפרת ממקומה וכך מתחדש השידור תוך השמעת רחשוש רקע המוכר לנו עד היום הזה.

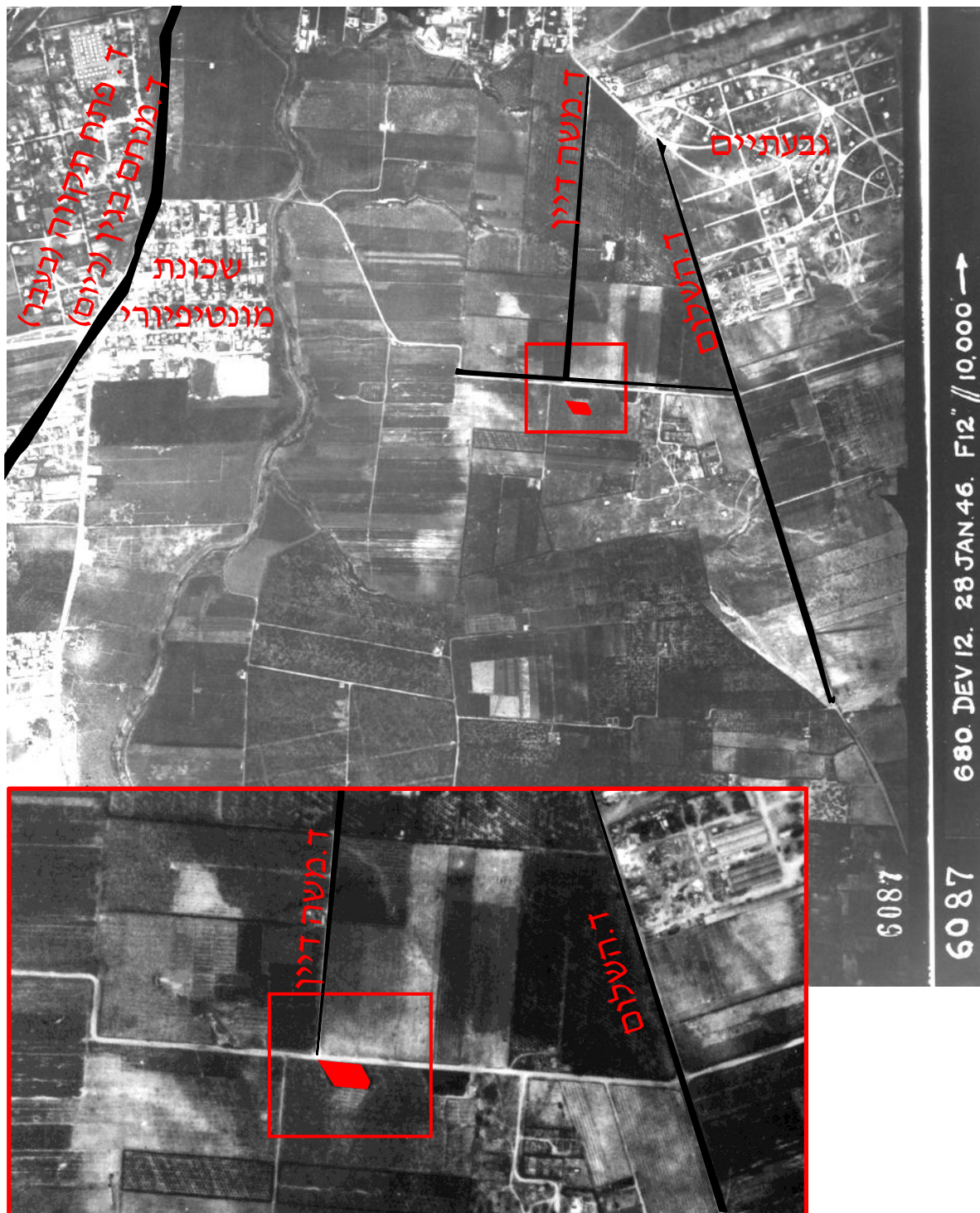
וכך בתוך פחות מחודשיים – בכוח אדם מצומצם ואמצעים מאוד דלים מצליחים לבנות משדר ברמה מסחרית וממנו משדרים את הכרזת מדינת ישראל – בתדר "קול ישראל".

לאחר הקמת המדינה המשיכה התחנה לתפקד ולשדר לוינשטיין ולטר- מהנדס תחנת השידור ובית המלאכה תל חיים כמעט מבראשיתה ועד שנות ה-90. מוביל את התחנה ובית המלאכה דורות קדימה. לאחר סגירתה של "הילל" התחנה של גוש תל מונד, הייתה רק שאלה של זמן מתי יגיע תורה של תל חיים לנעול את שעריה. ביוני 2004 רגע לפני הורדת השאלטר תיעד מרדכי כהן לפי בקשתו של חיים פורמישל- מנהל נתחנה האחרון. את עברה המפואר של התחנה בסרט תעודי אשר מספר את תולדות התחנה.

2.2 תצלומי אוויר היסטוריים

תאריך: 28/11/1946 ניתן לראות כי האזור המדובר עדיין לא מבונה בשנה זו

2.3 תצלומי אוויר היסטוריים

תאריך: 1949 תצלום אוויר, ניתן להבחין במבנה התחנה.

2.4 מסמכים היסטוריים תולדות המבנה

אירועים ותאריכים מרכזיים בהתפתחות המבנה

תאריך	אירוע
12.1947	התקבלה ההחלטה להקמת התחנה העברית הראשונה שתשדר בארץ שתוקם ותיקרא תחנת "קול ישראל"
20.01.1948	הצוות התחיל בתכנון החשמלי והמכני של המשדר – עוצמתו תהיה 2.5 קילו וולט.
02.1948	איצקוביץ ושלמה גרזובסקי יורדים מירושלים לתור אחר האתר המתאים לתחנה, האתר הנבחר כאמור גבעת תל חיים.
03.03.1948	נוסד הצריף אשר הוקם בתל חיים, בית מלאכה לשם בניין תחנת שידור לשעת חירום ולשירותי "קול ישראל"
14.05.1948	הופעל לראשונה המשדר, לשידור הבכורה להכרזת תקומת מדינת ישראל.
06.1948	הכנת בניין עבור תחנת השידור ובית המלאכה ומרתף לשם בטחון המשדרים מפני הפצצות מהאוויר.
16.10.1948	האגף החדש של הבניין הוקם בתקופה שבין 16.10.48 לבין 16.12.48.
14.02.1949	נחנך שדור החוליות בהעברת "הפתיחה החגיגית של הכנסת הראשונה בישראל".

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס'	תאריך	תוכן המסמך	הערות
1	19 בנובמבר 1947	חלוקה בינלאומית של גלי רדיו בנוסף לירושלים גלי רדיו בחיפה ותא	
2	26 לדצמבר 1947	כינוס הוועדה הבינלאומית לחלוקת גלי רדיו במקסיקו סיטי	
3	21.03.48	העברת הטיפול וענייני השידור ברדיו תל אביב לידי מר' צבי לוריא	
4	18 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
5	18 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
6	18 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
7	18 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
8	08 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
9	08 בינואר 1948	זימון וגיוס הצוות- לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר	
10		תקציב לשידור תחנת כוח	
11		החלטה להעביר את משדרי הרדיו מרמאללה לתא/ירושלים	
12		החלטה להעביר את משדרי הרדיו מרמאללה לתא/ירושלים	
13	29.01.48	תכנית שידורים לשעת חירום, מאת צבי לוריא.	
14	25.03.48	חלוקה של מנגון השידור בין רדיו "קול ירושלים" לבין השידור מת"א	
15	07.03.1949	מבוא ליומן הראשון של תחנת תל חיים על התפתחות שרותי הרדיו (נספח א' עמ' 6-8)	
16	יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963	כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138).	
17	יום ו' 01.09.1967	כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10	
18		כתבה: "כמה דקות של מתח..."	
19	מאי 1992,	כתבה מתוך: גיליון מס' 93, "מידע בזק"	

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 01

תאריך: 19 בנובמבר '47

חלוקה בינלאומית של גלי רדיו בנוסף לירושלים גלי רדיו בחיפה ות"א
מקור: גנזך המדינה.

ה ע ת ק

החלטות הכלליות של העובדים העברים בארץ-ישראל
יצור ותקנון מכשירי רדיו מסוגים שונים.

הגלים חברת הנדסה לרדיו בע"מ
ח' פ' ה' רח' הרצל, בית הקרנות,
ת.ש. 1059, טל. 4838

19 נובמבר 1947.

לכבוד
חא' ד. זסלבי,
הסוכנות היהודית, המח' הפוליטית.

א.נ.

בהתאם להצעתך, הנני ממציא לך את ההערות שהשטעתי בשיחתנו
בתל-אביב.

1. עוד ב-15 ינואר 1934, לפי החלוקה הבין-לאומית של גלי-רדיו,
נקבע לארץ-ישראל (בוסף לגל ירושלים 449,1 מטר) גם גל מיוחד לחיפה -
307,1 מטר.

2. בגל זה - 307,1 מטר - משלש השידור הארצישראלי כאשר ניסה
לראשונה לסדר 2 משדרים שונים - עברי וערבי; הגל 307,1 מטר נתן למשדר
העברי, קליטתו היתה רעה מאוד והוא הוחלף בגל הקיים - 522 מטר.

3. גם הגל החדש 522 מטר נקלט רע בחיפה וסביבותיה - כמו הגל
הראשון 449,1 מטר. הסיבה: פור הכרמל הוצץ בין ירושלים וחיפה; נוצר
כאן שטח בבחינת מערבולת. דוקא הגלים הסגורים מעבר השני של הים
התיכון בקלטים יפה (ההתפשטות על פני הים נוחה יותר מאשר ביבשה).

4. הגל 307,1 מטר שנקבע לחיפה, ואשר בהיותו מסדר מירושלים
לא התאים לחיפה - היה משרת יפה את הצפון אילו הוקמה התחנה בחיפה,
בהתאם למחשבתך בהסדר הבין-לאומי.

5. בירושלים, בתל-אביב וסביבותיה אפשר להקשיב לשידור הירושלמי
במכשירים פרימיטיביים למדי. לא כן - בחיפה. הכרח הוא לשוב היהודי
שיהיו לו לכה"פ 2 משדרים בגלים בינוניים - אחד בדרום, ושני בצפון.
(אם הדרומי יהיה בתל-אביב, גם אז הסבב בצפון לא יסופר בהרבה).

6. אשר לשידור רחוק - מעבר לים - הרי דוקא לערבים יש תחנה
הפועלת בגלים קצרים המיועדים לכך. כל הדרישות של הישוב לתחנה בגלים
קצרים אשר תסדר לגולה - לא נסאו פרי.

7. תחנה בגלים קצרים צריכה לשנות את אורך הגל שלה לכה"פ 3 פעמים
ביום.

16 מטר בערך עבור שידור אשר המסדר והמקלט נמצאים כאותו רגע
באיזור - "יומ" (למשל ארץ-ישראל - לונדון, בשעות
1-3 אחה"צ לפי שעות ארץ-ישראל).

50 מטר בערך - עבור איזור - לילה (לונדון - ארץ-ישראל)
בשעות הלילה).

25 מטר - גל ביניים.

לדוגמא, אם צריך לשדר בשעה 3 אחה"צ לאירופה ולארצות-הברית
בבת-אחת - הרי הכרחי להשתמש בשני משדרים. אפנס כך עושים בכל שידור
מעבר לים.

8. עכשיו פועלת בחסות א"מ ועידה בין-לאומית לחלוקת הגלים.
שם אפשר גם בתנאים המיוחדים כהם בתונה הסוכנות - להביא כפניה את
הדרישות המינימליות - על מנת להקל על הפעולה בעתיד?

9. הדרישה המינימלית היא: 2 גלים בינוניים (בין 200-550 מטר)
3 גלים קצרים (בין 13 - 50 מטר)

בכבוד רב,
אינג'ר לוי דובקין.

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

סמך מס' 02

תאריך: 26 לדצמבר 1947

כינוס הוועדה הבינלאומית לחלוקת גלי רדיו במקסיקו סיטי
מקור:גנזך המדינה.

י"ג בשבת תש"ח
26.12.47

817/2305

דחוף וטורי

לכבוד
הגב' ג. מאירסון,
מנהלת המחלקה המדינית
של הסוכנות היהודית,
ירושלים.

ג. ב.

בינואר 1948 מתכנסת במקסיקו-סיטי הוועדה הבין-לאומית
לחלוקת גלי-הרדיו. החלוקה הזו נעשית אחת ל-5 שנים. טמסלת א"י
(מנהל הדואר הכללי) נשאלה על הגלים הקצרים שיש לשמור בשביל
שתי המדינות (הגלים הבינוניים נשארים, כנראה, כמו שהם היום).

תשובת הממשלה, אשר תנתן היום, היא:

ליהודים - הקבוצות (רדיו-בנד) 31, 19.
לערבים - " " 25, 16.

כח המסדר - 10 קילובט.

לדעת הקוממחים, אשר אתם התייעצתי היום, יש להבטיח
לנו את האפשרות להשתמש בגלים מתוך 6 הקבוצות הבאות:

16, 19, 25, 31, 42, 49.

ולהגדיל את כח המסדר עד 50 קילובט. זה יאפשר לנו לשדר במשך
מעת-לעת ולהגיע לארצות אמריקה.

לתבסחת הסידור הנ"ל יש להתקשר מיד עם מחלקת הרדיו
של ארגון האומות המאוחדות ולדאוג לכך, ששטח הסוכנות יצא מי שהוא
לוועדה הבין-לאומית בלויית מומחה לשם מוי"מ במקום.

האינפורמציה הנ"ל היא כודית בהחלט ויש להעבירה בקוד.

השם הרשמי של הוועדה:

Planning Committee, International Radio Communication Commission

מכבוד רב

הנהלת הרעד הלאומי

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 03

תאריך: 21.03.48

העברת הטיפול וענייני השידור ברדיו תל אביב לידי מר' צבי לוריא
מקור:גנזך המדינה.

ה ע ת ה

הועד הלאומי לכנסת ישראל בארץ-ישראל

י' אדר ב' תש"ח
21.3.48

מספר 4004

לכבוד

מר מ. שפירא

ועדה המשנה ב'

ב א ו.

א. ג.

הנהלת הועד הלאומי שמעה בישיבתה
האחרונה מפי חבר ההנהלה מר צבי לוריא
על מצב הדברים בעניני הרדיו והחליטה
להפיל על מר צבי לוריא את התפול בכל
עניני השידור אשר יוקם בתל-אביב ועל
הבנה הד"ר א. קצנלסון לשפל בעניני
הנוגעים לעתידו של קול ירושלים.

נא לדשום את הדבר לעניו.

בכבוד רב,

(-)

המזכיר הכללי

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 03

תאריך: 21.03.48

העברת הטיפול וענייני השידור ברדיו תל אביב לידי מר' צבי לוריא
מקור:גנזך המדינה.

8274
הוועד הלאומי לכנסת ישראל בארץ-ישראל
GENERAL COUNCIL (YAAD LEUMI) OF THE JEWISH COMMUNITY OF PALESTINE
י"א אדר ב' תש"ח
21.3.48
תלמון 4356 TEL.
ח.ד. 1088 P.O.B.
ירושלים JERUSALEM
מספר: 4004 Ref. No.

לכבוד
מר מ. שפירא
ועדת המסנה ג'
כ א נ.

א.נ.א.

הנהלת הוועד הלאומי שמעה בישיבתה
האחרונה מפי חבר ההנהלה מר צבי לוריא
על מצב הדברים בענייני הרדיו והחליטה
להסיל על מר צבי לוריא את הספול בכל
ענייני השידור אשר יוקם בתל-אביב ועל
חברה הר"ר א. קצנלסון לספל בעניינים
הנוגעים לעתידו של קול ירושלים.

נא לרשום את הדבר לפניו.

בכח
המזכיר הכללי

מא/רל

114/2232 חס 4/ 10.000-12/47

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

מסמך מס' 04 / 05

תאריך: 18 בינואר '48

זימון וגיוס הצוות-

לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן-חוזה שכר

מקור:גנזך המדינה.

1977-1978

ז' בשבט תש"ח
18.1.48

אל : ה' ז. איצקוביץ
י ר ו ש ל י ם .

938

בשם ועדת הטוב המשותפת להנהלת הוועד הלאומי ולהנהלת הסוכנות הננו מזמינים אותך לעבודה בשכר של - 65 לירות לחודש. משכורת חדשית זו תשולם לך, כל עוד תמשיך העבודה ואף אחריה, עד שתזומן לעבודה על-ידי המשפלה העברית המזמינה.

מוסדות הממשלה יקבעו את התנאים לעבודתן
בה והמוסדות שהרכיבו את ועדת המצב ישתמשו במיטב
השפעתם כדי להבטיח שהממשלה העברית הזמנית תתק
בחשבון - בזמן קביעת תנאי עבודתן וזכויותיהן -
את תקופת עבודתן בממשלה המנדט שהחלט לפי הודעת
בינוי 1937. כדרך שעצם קביעת השכר נתון בממשלה
עצמה.

במקרה שנעשנה על-ידינו הוצאות להעברתך
לתל-אביב ולסידור הדיור בתל-אביב ולא ייעשו
סידורים כאלה לגבי פקידים אחרים שיעברו מממשלת
המנדט לממשלה העברית הזמנית, יבוכו הסכומים
שיצאו עליך מהכסף שיגיע לך כגיל.

בכבוד רב

מזכירות ועדת-המצב

ועדת-המצב

ה'תש"ח
18.1.48

אל : ה' י. הינדן
י ר ו ש ל י מ .

०३०५

בשם ועדת המצב המשותפת להנהלת הועד
הלאומי להנהלת הסוכנות הכנו מזמינים אותך
לעבודה שכר של 83.500 לירות לחודש. סכומות
חודשית זו תשולם לך, כל עוד תמשיך העבודה ואף
אחרת, עד שתושגן לעבודה על-ידי הממשלה העברית
הזמנית.

מוסדות המסלה יקבעו את התנאים לעבודת
כה והמוסדות שהרכיבו את ועדת המצב ישתמשו בשיט
השפעתם כדי להבטיח שהמסמלה העברית הזמנית תהי
במשקל - בזמן קצות תנאי עבודתן וזכויותיהן.
את תפוז עבודתן במסמלה המבט שהחלה לפי הודעת
בינוי 1937. ברור שעצם קביעת השכר בתוך למסמלה
עצמה.

במקרה שתעשינה על-ידינו הוצאות להעברתך לתל-אביב ולסידור הדיור בתל-אביב ולא ייעשו סידורים כאלה לגבי פקידים אחרים שיעברו מממשלת המנדט לממשלה העברית הזמנית. ינוכו הסכומים שיוצאו על-יך מהכסף שיגיע לך כנ"ל.

בכבוד 76

מזכירות ועדת-המצב

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

מסמך מס' 07 / 06

תאריך: 18 בינואר '48

זימון וגיוס הצוות-

לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן- חוזה שכר

מקור:גנזך המדינה.

ועדת-המצב

8274/212

ז' בשבט תש"ח

18.1.48

אל : ה' לנגהולץ ה.
ירושלים.

א.נ.

בשם ועדת המצב המשותפת להנהלת הועד הלאומי ולהנהלת הסוכנות הננו מזמינים אותך לעבודה בשכר של -80 לירות לחודש. משכורת חדשית זו תשולם לך, כל עוד תמשיך העבודה ואף אחריה, עד שתזמן לעבודה על-ידי הממשלה העברית הזמנית.

מוסדות הממשלה יקבעו את התנאים לעבודתך בה והמוסדות שרכיבו את ועדת המצב ישתמשו במיטב השפעתם כדי להבטיח שהממשלה העברית הזמנית תקח בחשבון - בזמן קביעת תנאי עבודתך וזכויותיך - את תקופת עבודתך בממשלת המנדט שהחלה לפי הודעתך ביוני 1937. ברור שעצם קביעת השכר נתון לממשלה עצמה.

במקרה שתעשינו על-ידינו הוצאות להעברתך לתל-אביב ולסידור הדיור בתל-אביב ולא ייעשו סידורים כאלה לגבי מקידיים אחרים שיעברו מממשלת המנדט לממשלה העברית הזמנית, יגונו הסכומים שיוצאו עליך מהכסף שיגיע לך כנ"ל.

בכבוד רב

א.נ.

מזכירות ועדת-המצב

ירושלים, כ"ז בשבט תש"ח
9.1.48

המשכורות

80	-	ה. לנגהולץ	6/197
65	-	ז. איצקוביץ	7/37
63.500		י. הינדן	5/36

משכורות אלו מהתחלת העבודה וכל תקופת הכניה או עד הקמת הממשלה וכניסתם לעבודה בה, כל שיהיה ספק יותר.

עם הכניסה לעבודה בממשלה המשכורות והזכויות לפי הדרגה שתקבל לגבי כולם.

1. בקשה לקבלת המלצת א"י, פנינו מנהל הנדסה עיריית תל-אביב
 (באמצעות) (באמצעות) (באמצעות) (באמצעות)
 2. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 3. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 4. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 5. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 6. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 7. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 8. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 9. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 10. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 11. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 12. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 13. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 14. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 15. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 16. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 17. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 18. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 19. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 20. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 21. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 22. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 23. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 24. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 25. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 26. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 27. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 28. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 29. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 30. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 31. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 32. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 33. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 34. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 35. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 36. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 37. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 38. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 39. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 40. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 41. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 42. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 43. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 44. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 45. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 46. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 47. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 48. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 49. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 50. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 51. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 52. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 53. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 54. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 55. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 56. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 57. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 58. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 59. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 60. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 61. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 62. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 63. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 64. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 65. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 66. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 67. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 68. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 69. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 70. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 71. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 72. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 73. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 74. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 75. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 76. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 77. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 78. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 79. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 80. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 81. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 82. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 83. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 84. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 85. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 86. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 87. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 88. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 89. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 90. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 91. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 92. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 93. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 94. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 95. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 96. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 97. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 98. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 99. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)
 100. אמצעות - 28 דגל - 28 דגל (28 דגל) (28 דגל) (28 דגל)

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב
 מסמך מס' 09 / 08
 תאריך: 08 בינואר '48
 זימון וגיוס הצוות-
 לנגהולץ-איצקוביץ-הינדן-חזזה שכר
 מקור:גנזך המדינה.

ירושלים, כ"ג כסלו תש"ח
 8.1.48

סיכום הפגישה בעניין התקנת הסטור, סיום 4.1.48

המסמך היה :

- 1. זלוטניק
- 2. ד"ר א. קצ'לסקי
- 3. א. קצ'לסקי
- 4. ס. ספירא
- 5. שרף

אחרי כירור קצר של האפשרויות תקינות כרוב
 ס ח ל י ס :

1. להקים מסדר קטן של 2.5 ק.וו., לגלים קצרים.
 התקציב מדרוש לזה, 10.000 - 15.000 לא"י - אוסר.
 (סידורים מסדר זה יסעו היטב בכל א"י וגם בארצות הסכנות.
 זהו מסדר מלחמתי לתקוע הסטור, בנינו והתקנתו יסעו כחששים).
2. יש להתעניין בינתיים בסידור המסדר של 7.5 ק.וו.
 עוד יסובו לזון בדבר הצעתו של ס. זלוטניק
 ביחס להמשכיותם של 3 סטורים ו-2 שקדים גבוהים סבוכותם כרדיו
 כדי להתחיל מיד בסידור המסדר.
- הפגישה הכאה נקבעה ליום שלישי, 8.1.48, בשעה 9 בבוקר.

=====

מנהל הנדסה-עיריית תל-אביב

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 10

תאריך: אין תאריך

תקציב לסידור תחנת כוח

מקור:גנזך המדינה.

תקציב מספר 1

לסידור תחנת-כוח 2,5

גלים בינוניים

1. חמרים
2. עבודה וכלכלה (הפרשי)
3. כדור חשמל
4. בנינים זמניים
5. מסטום
6. העברה למקום קבע
7. הוצאות כלליות ושונות

1.	חמרים	
	(א) חלקים מוכנים הכל בארץ	בערך 500.- לא"י
	(ע"י הזמנה)	
	(ב) חלקי חשמל וכו'	1.500 "
	(ג) חלקים ע"י הזמנות חו"ל ומחסנים קיימים	2.000 "
		4.000 "

2.	עבודה	
	(א) מנהל עבודה ראשי בערך	75.- לא"י לחודש
	(ב) 2 אסיסטנטים מהנדסים בערך-	120.- "
	(ג) 3 חשמלאים	150.- "
	(ד) 3 מכונאים	150.- "
	(ה) 6 עוזרים	240.- "
	עבודה לפי הערכה	735 " × 4 = 2.940 לא"י
	10% מהסכום בשביל עבודה נוספה	294.- "
	9% " " ביטוח סוציאלי וביטוח אחריות	264 "
	נגד אסון	3.498 "
	הפרש בכלכלה בשביל 5 (25×) איש	300.- "
	500. "ע א' 200 מיל	7.798.- "

3.	חשמל	
	סידור תחנת כוח זמנית דיסל קטרפילר עם	2.500.- "
	יטודות והרכבה במקום הזמני	
4.	בנינים זמניים	
	בנין - מחסן - בתי-מלאכה -	
	וחדרי דירות. צריף פח בחוץ	
	ובפנים בשביל המכונות והיתר	
	בחוף פח ובפנים סלוטקס, או הדבורד	
	1) אולם התחנה 5 מטר גבה 40 מ"מ א' - 20.-	800.- לא"י
	א' - 40.- לא"י	
	2) 100 מ"מ יחד הסדורים א' - 15.- לא"י מ"מ	1500.- "
	3) 2 צריפים לשיכון בערך 10 איש	600.- "
		2900.- לא"י

2/.

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 11/12

תאריך: אין תאריך

החלטה להעביר את משדרי הרדיו מרמאללה לתא/ירושלים.

מקור:גנזך המדינה.

8274

פ.נ.י. - בשביל התיק

קבלנו ידיעה ע"ד כוונות הערכים לגבי תחנת-השידור ברמאללה. מסרתי על העניין לד"ר א. קצנלסון. בהתייעצות עם אנשי הוועדה הוחלט לפנות אל המזכיר הראשי בדרישה להעביר מיד את אחד המסדרים לת"א או לירושלים.

6-11-11

(עמנואל סטימאן)
(מוחמד מחמוד רשיד)

2.

וחיו ידיעות על מדיניות בגד המרסדנל היהודי. העובדים השכביים היהודים ברמאללה עזבו מזמן את מקום עבודתם ונמצאים כעת בבנייני הדואר.

לסעיף ג. הוסכם על הקמת מסדר קטן (2,5 ק"מ). לשעת-הירום וז. שרף קבל על עצמו לדאוג להבטחת התקציב הדרוש. למטרה זו בצטרף לגייס מספר מומחים מאבטי הרדיו.

לסעיף ד. במסר לי, כי הממשלה בשאלה ע"י המוסד הבין-לאומי לחלוקת גלי הרדיו, פה הם הגלים הדרושים לשתי המדינות בעשיית אחת ל-5 שבים). הממשלה בתבה את המספרים לגלים בינזניים וקצרים, אולם התצעות שלה אינן מבטיחות לנו את צרכי השרימטר שלנו.

במסר לאבשינו באמריקה, לדאוג להבטחת הגלים הדרושים לנו בשעת החלוקה, אשר תעשה בישיבת הוועד הבין-לאומי, המתכנסת החדש במקסיקו-סיטי.

J. K.

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 13

תאריך: 29.01.48

תכנית שידורים לשעת חירום, מאת צבי לוריא.

מקור: גנזך המדינה.

8274
 כ"ח טבת ת"ש
 7.1.48
 לש"ח ועדת המסמך ג'
 טאט צבי לוריא

תכנית שידורים לשעת חירום

א. טענות

1. קיומו של קשר יוצר בין הרשות המרכזית לבין כל הנקודות בשדיבה; בתנאים של נתיקות בין חלקים שונים של הארץ והמבנה בלתי תקינה נוצר ערך מיותר לאינטרסציה מתמדת ומתן הסברה, חוראות וחוראות.
2. קיומו של שירות קבוע לשידורים אינטרסציה והסברה לערבים במדינה היהודית, הכדינה הערבית המכנה זכרינות הערביות השכנות.
3. שידורים ליחידות פזלה בידיה לשם גיוס, במסגרת ובשטח, לשירות הארץ.
4. שידור אינטרסציה והסברה על המתרחש בארץ לרחבי העולם, בקציעות - באנגלית וברוסית.
5. שידורים לשעת-חירום לבתי הספר, כאם הלק בתלמידים יבטל שליטודיהם (בדוגמת השירות הנושא טקסטים האנגלית בזמן ה"כליף").

ב. אמצעים

1. תוקם ונחנה שידור בת 7,5+2,5 בשפת חסודיה היהודית; כמו כן השקיעה וביטחה של מכונת הקלטה, המנוהג כמיוזז בתנאים האם העבודה התקינה באולפנים אינה מובטחת, הגעלה להקמת תחנת השידור במטרה לחזק.
2. המשרד יעביר 16 שעות ביממה (מטרה 6 ברוקס עד 18 בלילה).
3. אינטרסציה (חדשות) תעודר אמת לשעתיים - מהדורה קצרה בת 8-8 דקות, 8 שעות ביממה - מהדורה ממשכת יותר.
4. זמן השידורים ביממה (16 שעות) חולק כולקמן:
5. שידורים בעברית, כולל חדשות, הסברה, חוראות, הודעות, ענייני המכלה, תרבות ואמנות;
6. שעות שידורים בערבית (כ"ל):
1. שעה לשידורי אגלית (חדשות, פרסנות וחמדה פוליטית);
1. שעה ברוסית (כ"ל);
2. שעה בידיה;
3. שעה בשפודית; 6 (יתר שתי השעות של א"ט), חדשות, הסברה מדינית 0,25
4. שעה בצרפתית 0,25
- 11 שעות שידורים
- 7 " שופיקה
- 18 שעות בסך-הכל.

(ביום מובטח המוסיקה כמחצית השידורים הקיימים).

מחילא מובן, כי חלוקה זו טכניקית היא; אין השידורים מחוקק להם זמן מועד (בידיה, לדוגמה) לא ינחנו בצרפתית, כי אם יבואו מוסלבים במשך יממה-השידורים.

ג. ריכוז ופרסונאל

1. מועצה טכניקת עיי הרשות המרכזית מבין ענפי הפעולה, המעבדות והחלופות התרבות - בדוגמת המועצה היטובית הקיימת לענייני מכניות השידור - תפקד על ביצוע התכנית;
2. החירות, המעבדה המדינית, המעבדות, החוראות המדיניות - תעלנה להקמת המעלה או מסיכסטריון המדיני;
3. על יה המועצה להכניות השירות המעלה ועדות לחלקי התכנית (בתי-ספר, לנוער, לשופלים, לבטן, להשכלה עמית, לענפי אפנות חזנים וכו');;
4. המועצה תחלק לשתיים למכניות בעברית ולמכניות בערבית;
5. תוקמנה ועדות-מטח לשידורים בשפות שונות לעברית ולערבית.

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 14

תאריך: 25.03.48

חלוקה של מגוון השידור בין רדיו "קול ירושלים" לבין השידור מת"א.
מקור:גנזך המדינה.

ירושלים, י'ר באדר ב' תש"ח
25.3.48

אל : חברי ועדת המשנה
מאח : מזכירות ועדת המצב

בזה העתק מכתבו של ארגון עובדי שירות השידור.

שאלת המנגנון במחלקה הזאת התבררה בישיבות
של ועדת המשנה ג', המטפלת בבעית השידור בכללה.

ביחס לטיפול במנגנון הוגשה בימים האחרונים
הצעה מטווימת מטעם הנהלת הרדיו; ההצעה הזאת נמצאת כעת
בטיפול הועדה.

ברצוני להעיר את חשומת לבכם גם לכך, כי
הנהלת הועד הלאומי החליטה לחלק את הטיפול בעניני הרדיו
בין שני חבורה :

הר'ר קצנלסון - "קול-ירושלים" ;
ה' צ. לוריא - עניני השידור בת"א.

רצוי היה איפוא, שארגון עובדי הרדיו יקבל
תשובה לפנייתו אחרי החיפצות עם כל הגורמים המטפלים בענין.

1.1/ג-16/א

העתקים :

ה' מ. שפירא - יו"ר ועדת המשנה ג'
" צ. לוריא

2.4 מסמכים היסטוריים

מסמך מס' 15

תאריך: 07.03.1949

מבוא ליומן הראשון של תחנת תל חיים על התפתחות שרותי הרדיו (נספח א' עמ' 6)
מקור: ארכיון רשות השידור.

-6-

נספח א*

מבוא ליומן הראשון של תחנת תל-חיים על התפתחות שרותי הרדיו

בשנת הראשונה לקום המדינה

(העתק מיומן תחנת תל-חיים מתאריך 7 למרץ 1949)

"בשלישי למרץ 1948 נוסד, בצריף אשר הוקם בתל-חיים, בית מלאכה לשם בנין תחנת שדור לשעת חרוט ושרותי "קול-ישראל". היגזמה יצאה מאת "ועדת המצב" בירושלים והעבירה הוצאה לפועל תחת פקוח המחלקת המדעית. התכנית היתה לבנות משדר לגלים קצרים 2.5 ק"ו עבור שדורי "קול-ישראל", ציוד אולפנים זמניים ובנית משדרי קשר אלחוטי בארץ ובחוץ לארץ. חבר העובדים מנה עשרה איש".

"הוחקנו עמודי טלפון עם ארבעה קוים פרטיים, הוקמו שלוש תרנים של 75 רגל גובה כל אחד, ביניהם נמתחה משושה של 6.82 מ"צ עבור שרותי "קול-ישראל", ומשושות מתאימות עבור קשר עם ירושלים, סנג'יר וניו-יורק".

"ביום 14 לחדש מאי 1948 הופעל לראשונה המשדר 2.5 ק"ו, לשדור הבכורה - להכרזת תקומת מדינת ישראל".

"ביום 20 לחדש מאי 1948 (בערך) הוקם קשר אלחוטי באתות (באמצעות משדר 250 וו"ט מתוצרת בית המלאכה) עם ירושלים הנתונה במצור".

"ביום 25 לחדש מאי 1948 הוקם הקשר האלחוטי לטלפון וטלדפוס עם סנג'יר וניו-יורק באמצעות משדר ר.ק.א. 1 ק"ו. השרותים עבור הקשר עם סנג'יר וניו-יורק הופעלו בתחילה בתחנת השדור בתל-חיים. בינתיים נעשו שדורים לשם הכנת המשדר הטלגרפי עבור שרותים אלו מכית מס. 117 בקריה. ובתחילת יוני הועבר המשדר הטלגרפי לבנין החדש".

"בתחילת יוני נבנה משדר נוסף של 250 וו"ט אשר הופעל בתור קשר טלגרפי נוסף עם ירושלים. בהמשך המאמצים לשפר את הקשר עם ירושלים הופעל משדר נוסף של 250 וו"ט מתוצרת ר.ק.א. בתור קשר טלפוני (דוד 2) ואלו אחד המשדרים 250 וו"ט מתוצרת מקומית החל לשרת בקשר טלדפוס עם ירושלים".

"כאזינו זמן הוחל באותה הסביבה, בהכנת בנין עבור תחנת השדור ובית-המלאכה ומרתף לשם בטחון המשדרים מפני הפצצות מהאוויר".

"בתקופה שבין 29.8.48 לבין 7.9.48 הועברו בית-המלאכה והמשדרים לבנין החדש מבלי לגרום הפסקה בשרותים".

"לשם שפור תנאי הקליטה בארץ הופעל ביום 13.9.49 משדר לגלים בינוניים, 800 וו"ט, בתדירות 651.63 ק"צ (460,405 מטר)".

./.

2.4 מסמכים היסטוריים

תאריך: 07.03.1949

מבוא ליומן הראשון של תחנת תל חיים על התפתחות שרותי הרדיו (נספח א' –המשך עמ' 7)
 מקור: ארכיון רשות השידור.

- 7 -

נספח א' –המשך

"ביום 14.9.48 נתקבלו ממחסני הרכבת ארגזים עם משדר וציוד של ר.ק.א. 1 ק"ו נוסף. כל התקונים הדרושים נעשו במקום. המשדר כוון עבור שלוש התדריות של טנג'יר לשם קשר טלדפוס בשיטת FSK.

"ביום 23.9.48 הוקם הקשר בטלדפוס עם מוסקבה על ידי משדר ר.ק.א. 250 וו"ט בתדריות של 12.960 ק"צ. הקשר הנ"ל משמש גם בתור קשר ישיר עם פרג".

"בגלל הגדלה השרותים נוספו חמשה קוים טלפונים, הוקמו חמשה תרנים אשר ביניהם נמתחו המשושות כדלקמן:

1. בין תורן מס. 1 ותורן מס. 2 נמתחה משושה של 6.82 מ"צ עבור שרותי "קול-ישראל" ומשושה של 12.96 מ"צ עבור מוסקבה.

2. בין תורן מס. 2 ותורן מס. 3 נמתחו שלוש משושות. האחת של 10.525 מ"צ השניה של 18.5 מ"צ והשלישית של 14.7 מ"צ – שלושתן עבור הקשר עם טנג'יר וניו-יורק.

3. בין תורן מס. 3 ותורן מס. 4 נמתחה משושה של 5.91 מ"צ עבור דוד 2.

4. בין תורן מס. 4 ותורן מס. 5 נמתחה מערכת נוספת של שלוש משושות לקשר עם טנג'יר וניו-יורק (10.525 מ"צ 18.5 מ"צ 14.7 מ"צ).

5. בין תורן מס. 5 ותורן מס. 2 נמתחה משושה של 651.63 ק"צ עבור "קול-ישראל גלים בינוניים.

לשם השלמת חבורי הקוים תותקן לוח מבחנים ולוח בקורת והסתעפות, כמו-כן בבנו שלוש מגבירים מגבילים, שניים עבור "קול-ישראל", ואחד עבור שרותי קשר-טלפון עם טנג'יר".

"ביום 12.11.48 הובאה חולית הכפים גבוהה של 250 וו"ט. התקונים נעשו במקום באותו פרק זמן הועברה חוליה הכפים גבוהה שניה לירושלים לשם העברת תכניות דו-כוונות בין ירושלים ותל-אביב".

"האגף החדש של הבנין הוקם בתקופה שבין 16.10.48 לבין 16.12.48.

"ביום 22.11.48 הוחל בהעברת הציוד עבור משדר ר.ק.א. 7.5 ק"ו גלים קצרים. עבודות ההתקנה והתיקונים נמשכות".

"בדצמבר 1948 נפתח שרות טלדפוס עם פריז לרגל פתיחת אספת האומות המאוחדות".

"בינואר 1949 הוחל בעבודות הרכבה של לוחות מבחנים ובקורת ותעלות עבור כבלים עבור משדר הטלגרף המרכזי אשר יוקם בבנין הדואר ברחוב מקוה ישראל".

"ביום 14.2.49 נחנך שדור החוליות בהעברת "הפתיחה תחגיגית של הכנסת הראשונה בישראל".

2.4 מסמכים היסטוריים

תאריך: 07.03.1949

מבוא ליומן הראשון של תחנת תל חיים על התפתחות שרותי הרדיו (נספח א' –המשך עמ' 8)
 מקור: ארכיון רשות השידור.

- 8 -

נספח א' – המשך

"בהמשך המאמצים לשפור תנאי הקליטה בכל רחבי הארץ הותקן בבנין מרכז הטלפונים בחיפה, משדר לגלים קצרים, ר.ק.א. 250 וו"ט בגל 8170.9 ק"צ. המשדר בחנך בשדור פתיחת הכנסת כיום 14.2.49 ומאז משדר את תכניות "קול-ישראל" לחיפה נהצפון. המשדר חובר לאולפני תל-אביב באמצעות קו פיזי."

"ביום הראשון למרץ 1949 נפתחו השרותים הטלפוניים לשרות הקהל הרחב, באמצעות משדרי ר.ק.א. 1 ק"ו, לקנדה וארה"ב."

זומי סקירה על פעולות תחנתנו עד כה; ועתה נמשיך לרשום יום יום את קורות ההתפתחות בתחנה."

תל-חיים, 7.3.1949.

חתום (-): ה. לנגהולץ.

מסמך מס' 16 2.4 מסמכים היסטוריים

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,
 כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138).

הקול - קול ישראל, והידים - יד לנהגולץ...

ההשידור "הרשמי" הראשון

קטע זה מתאריך 10 במרץ 1963, ובו מתואר השידור הראשון של תחנת הרדיו "הקול" בנחל עוז. התמונה מראה את מנכ"ל התחנה, משה דיין, עומד לצד מכשירי הרדיו. הטקסט מתאר את חשיבות השידור והאתגר הטכני של הפעלת התחנה.

הקול - קול ישראל, והידים - יד לנהגולץ...

התמונה מראה את מנכ"ל התחנה, משה דיין, עומד לצד מכשירי הרדיו. הטקסט מתאר את חשיבות השידור והאתגר הטכני של הפעלת התחנה.

הקול - קול ישראל, והידים - יד לנהגולץ...

התמונה מראה את מנכ"ל התחנה, משה דיין, עומד לצד מכשירי הרדיו. הטקסט מתאר את חשיבות השידור והאתגר הטכני של הפעלת התחנה.

הקול - קול ישראל, והידים - יד לנהגולץ...

התמונה מראה את מנכ"ל התחנה, משה דיין, עומד לצד מכשירי הרדיו. הטקסט מתאר את חשיבות השידור והאתגר הטכני של הפעלת התחנה.

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138)/ חלק 1

1

מתחת לאדמה מצוי המשרד ה"היסטורי-
רי", הנמצא ב"עתודות", מוכן לשעת חרוב.

עם אנשי ההגנה, כאשר התלבטו בקשיים
בתחום מקצועי.

„דוידקה“ במקום טיפ באיסטטי

ע' ד ינואר-פברואר 1948 התנהלו
העניינים בעצלתיים. לנגהולץ הגיש ל-
זאב שרף, מי שהיה אחר כך המזכיר ה-
ראשון של הממשלה, שתי רשימות של
ציוד: האחת של פריטים בסיסיים, להקמת
משרד קטן ביותר, שייענה רק על צרכי ה-
שעה, והשנייה, מקיפה יותר, למערכת ש-
תותקן לטווח הארוך. „הכל יהיה בסדר“,
הובטח לו באותו בטחון שאין מהרהרים
אחריו, של אלה שהתרגלו „לגרד מתחת
לארמה“ גם מרגמות ומטוסים.

עבר זמן מה והתברר שקיימים גם במק-
רה זה ניגודי ההשקפות הרגילים בין אנ-
שי הארגון לבין אנשי המקצוע. יעקב ינאי,
„יאן“ כפי שכונה באותם הימים, שמסמ-
כותו היה לדאוג לציוד, לא התרשם כנראה
מהרשומים הטכניים המפורטים של המהנ-
דס. לדעתו די היה בציוד ששירת את המש-
דר החשאי של ההגנה, ויום אחד הוזמן
לנגהולץ לבוא ולבחון את מה שתואר כ-
אווניו כ„בדיוק מה שדרוש לך“.

היום, כשהוא נזכר במה שראו עיניו, מ-
חיך מהנדס השידור חיוך של רחמים. „כל
הכבוד לבחורים האלה שהצליחו לעשות
מה שעשו באותן קופסאות זעירות“, הוא
אומר, „אבל לגבי הצרכים שלנו זה היה
כאילו הביאו דוידקה למי שמבקש לבנות
טיל באליסטי“.

תגובתם של אנשי ה„מוסדות“ להשגותיו
של לנגהולץ היתה גם היא מנוד ראש. ער-
צמת המשרד שרצה להקים — שניים וחצי
קילוואט, עוצמה שאינה עולה על זו של
תחנת חובבים רגילה — נראתה להם קלו-
טה ממרחבי הדמיון של איש מדע תמהוני
שראשו בעננים. הם לא הסתירו את דאגתם
ואת מורת רוחם.

קול ישראל, בעוצמת שידור חזקה פי ארבעים מזה של אותו מיתקן "פרהיסטורי"?

★ ★ ★

תושיה + מזל

את המכשירים עצמם, בצורתם המקורית, עדיין אפשר, לעומת זאת, לראות גם היום. הם נתונים בתוך מרתף עגול, מוקף חומת בטון עבה, כמה מאות מטרים במורדה של אותה גבעה. זו היתה תחנתו השנייה של "אבי המשדרים" — הוא הועבר לשם חודשים ספורים לאחר הקמתו. משום שהתנאים בראש הגבעה לא היו בבחינת תנאים אידיאליים למערכת המגנטית והסלילים של המשדר.

היום ניצב כאן מיתקן אוטומאטי לחלוף טין, גדוש במכשירים נוגצים, המשמש את שירות השידור — בין השאר כעתודה לשעות תקלה. "אפשר להפעיל את כל העסק מרחוק, מאולפני קול ישראל בקרייה", הסביר בגאווה מארחנו, המהנדס הלל לנגהולץ, כיום מהנדס מדור השידור של שירותי הנידסה רדיו במחוז תל-אביב והמרכז. "די לשם כך שהטכנאי באולפן יחייג כמה ספרות".

בה' אייר תש"ח לא היו חוגות להפעלה ממרחקים, ולא היה משדר רזרבי. כאשר התקלקלו אז שני "קונדנסורים", שעה קלה לפני שהתחיל הטקס החגיגי באולם מוזיאון תל-אביב, עזרו רק תושייתם של המהנדסים לנגהולץ ושל חבר עוזריו, ומנה גדושה של מזל.

כל המבצע כולו, של התקנת מערכת שידור אשר תשרת את המדינה בימיה הראשונים, עמד בסממן של תושייה ושל מזל. ההכנות המעשיות התחילו שבועות אחדים אחרי החלטת האו"ם בדבר חלוקת ארץ ישראל. ועדת אנשי המדע שייצגה לשלטון טונות "המדינה שבדרך" בשלל הסוגיות הטכניות שהתעוררו, נתקלה עד מהרה בעייה של ציוד לשידור. מתקניה של התחנה המנדטורית הרי עמדו ברמאללה, מעבר לגבול החלוקה.

התפקיד הוטל על הלל לנגהולץ, הן משום שהיה אחד האנשים היחידים בדרך שהתנסו בהקמת תחנה מן היסוד — הוא בנה והפיק עיל בשביל הבריטים את התחנה ללוחמה כסיכולוגית בבית ג'אלה שליד ירושלים — והן בגלל הקשרים האמיצים שקיים כל העת

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138) חלק 2

2

פשיטה על מחפני גרומאות

דניאל שנקבע להכרות המדינה קרב והלה, ולנגהולץ החליט לפעול בדרכים משלו. הוא וכמה מעוזריו הוותיקים כתחו בסריקה מסועפת של כל המקורות האפשריים להשגת הציוד היקר. תחילה חיפשו מנוורות, שהן לבו של כל משדר, וקובעות את עוצמתו ואת מבנה המיתקן כולו. כאן נעזר לנגהולץ בקשרים הענפים שקשר כעשר שנים לפני כן, כאשר היה בין בוני מערכת התקשורת הראשונה בגמל התעופה לוד. באחד המחסנים של לוד נמצאו כמה מנוורות שאיכותן נראתה מתקבלת על הדעת. בדרכי עקיפין נרכשו המנוורות. כדי להשיג את יתרת הציוד, פשטו על

הרב טוראי שבשער המחנה נראה אדיש לכל העניין. לא, מימיו לא שמע על מבנה מיוחד במינו, בלבד — מחנה, בו קשורה "היסטוריה". "אולי המפקד יידע משהו, או הרס"ר..."

שני האנשים שהיו אתנו ניסו בכל אדם לדלות מנבכי הזכרון פרטים שיעזרו לגלות היכן, על אותה גבעה שהיתה פעם מכוסה בפרדס, עמד אז המבנה העלוב במקצת שבו הרכיבו לפני חמש עשרה שנה בדיוק, מציוד שלוקט זעיר פה וזעיר שם, את המשדר שבישר לכולנו כי היינו לאזרחי מדינה ריבונית. היום היא מוקפת בשיכונים. אז היה זה בליבו של אזור פרדסים, שנחשב נידח מספיק. לכן גם בחרו באותה גבעה כמקומו של ראשון משרדי ישראל, שתובה היתה לבנות מתחת לחוט מים של שלטונות המנדט.

לא מצאנו את הכתוב. אולי הקימו על חורבותיו את השק"ם של המחנה, שהיום מאוזנים בו חיילות וחילים לגל הקל של

34 האמנה (נח"ל), יום

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138)/ חלק 3

ה"ה, התנ"ך בכבודו ובעצמו. המהנדס הלל לנגהולץ, ליד "ילד מיפוחיו", המשדר שהעביר את הכרזת העצמאות ב-14.5.48.

3

את הצבת התרנים דחו ממש לרגע זה אחרון, ליומיים-שלושה לפני סיום המנדט, מחשש עינא בישא. אמנם האנדרלמוסיה ב־סדרי השלטון היוצא כבר הגיעה לשיא, אך מראיהם של שני תרני פלזה המזדקרים לפתע מתוך פרדס עלול בכל זאת לגקר עיניים...

בשלושה עשר במאי היה הכל מוכן, ל־הלכה לפחות. עכשיו בא מבחן הביצוע. לחצו על הכפתורים, כונו את המחוגים ו־זה פעל! מיד החלו משדרים לחלל העולם קט־עי מוסיקה מכל הבא ליד ללא הרף, כמו אותה עששית שחוששים לכבותה פן לא תדלק בשנייה...

התקלה הבלתי נמנעת התרחשה, כמובן, ודווקא דקות אחדות לפני הרגע הקריטי. נבחרי העם כבר התכנסו באולם המוזיאון שבשדרות רוטשילד, הקריינית באולפן ה־ארעי שעל גג אחת ממחלקות העירייה המ־תינה לאות, ולפתע השתתק הכל. שני חל־קים המכונים "קונדנסורים" נשרפו. מה עו־

שים? חלקי חילוף — "מותרות" מעין אלה לא הכירו אז. ולתקן, אפילו אילו אפשר היה, לא הספיק הזמן. אולם, את ההסטוריה אי אפשר לעכב. עקרו איפוא את החלקים שנפגעו, כאילו היו שיניים שפשה בהן הרקב. והסתכנו בכך שלהכרות העצ־מאות יתלדה זמזום שלא מן המניין.

למרות הזמזום, הטורדני קמעא, ישבו רבבות צמודים למקלט הרדיו, באותו יום ששי אחה"צ ושמעו את הקול האומר: "...ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית ב־ארץ ישראל, היא מדינת ישראל..."

רבים התמלאו גאווה באותם רגעים מר־שימים, אך יותר מכולם, כך נזמה, הרגישו עצמם הלל לנגהולץ ועוזריו כ־"מחותנים" ראשיים — וחייכם שהם היו "שוים" את זה...

זמזום מוזרניים. הפעלת משדר בחוגה.

מחסני הגרוטאות בכל איזור תל-אביב. "לבי התחיל לפעום בחוזקה בכל פעם שגיליתי באחד המחסנים חלק מהחלקים הנחוצים", ניסח לנגהולץ. "ואסור היה לעורר את חש־דם של המוכרים כי עוסקים כאן באיזה רכש מיוחד במינו".

הבעייה החמורה ביותר היתה בעיית ה־תרנים למשדר, שכן הללו לא "התגלגלו" בחצרותיהם של סוחרי גרוטאות הברזל. גם כאן צמחה לבסוף הישועה משדה התעופה לוד. בעת מלחמת העולם השנייה הקימו הבריטים מתקני קשר בשביל חיל האוויר המלכותי במקום מרוחק במקצת מן השדה, ליד קיבוץ נען. כשהחל הפינוי הגדול תפסו אנשי נען את כל המיתקנים, ומלנגהולץ נד־רש מאמץ שכנוע לא מבוטל כדי להניע אותם להעביר את התרנים לרשותו.

נותנה בעיית ההעברה. הוחלט לעשות זאת במועד מאוחר ככל האפשר, כאשר השל־טונות הבריטיים יהיו עסוקים כל כך בשל־בים האחרונים של הפינוי, עד שאפילו הוב־לתם של שני תרנים ענקיים באחד הכבישים המרכזיים לא תמשוך אליה תשומת לב. ואכן, מגדלי הפלדה הועמסו על משאית משור־ינית — הכביש חצה באותם ימים כמה ישר־

תרשים "היסטורי" אף הוא, של תוכ־נית המשדר הראשון של קול-ישראל.

כתב: גד לוי

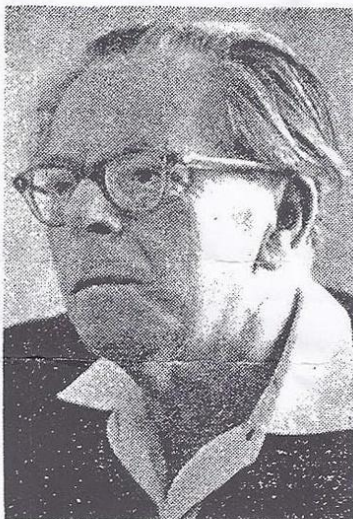
מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138)/ חלק 4

4

השידור „הרשמי” הראשון

צבי לוריא

עד כאן התעכבנו על הצד הטכני, אך מה ביהם לצד האנושי וה„תוכניתי”? על צד זה מיטיב לספר צבי לוריא, חבר משק עין-שמר, ומו שהתמנה עוד לפני שהוקמה המדינה כיו"ר המועצה לענייני הסברה ועתונות. צבי לוריא הוא גם האיש ש„פתח” למעשה את „קול-ישראל” בערב ה-14 במאי 1948.

— „היינו צריכים להתחיל בשידור-רים כמה שיותר מהר. היה הכרח ל-השיב ל„קול ירושלים” המנדטורי ששידר חדשות פרו-בריטיות ואנטי-יהודיות. בעזרתם של מרדכי זלוטניק, ישיהו שפי-רא, י. סלומון, הקריניות ריטה פריסץ בעלת-הקול המתכתי, ו-רות שפירא, התחלנו כעבור זמן קצר בשידורי-חדשות, תוכניות תרבות ומוסיקה”.

ב-7 בערב, באותו 14 למאי, (יום שישי בשבוע) ניתן האות. ריטה פריסץ פותחת את השידורים מ„קול ישראלי”. צבי לוריא מברך. דוד בן-גוריון משמיע נאום לאזרחי-המדינה החדשה.

— „היית בודאי רוצה לדעת על קש-יים ותקלות של הרגע האחרון. לצעדי דפק הכל כשורה. לגבינו השתנה ה-שם — שהרי שידרנו כבר קודם ל-הכרזת-המדינה. נותר לנו רק לקוות שלהבא יהיו השידורים בעלי-תוכן נעים יותר”, מסיים צבי לוריא.

14 למאי 1948. הכל דרוכים, מצ-פיהם לתחילתו של טקס הכרזת-המדינה. לאולם עדיין זורמים אנשים, עד שאנשי התזמורת שצריכים היו לנגן את ההמנון, מועלים — באין מקום באולם עצמו — לקומה השניה. צוות אנשי התחנה שמגיע כדי ל„כ-סות” בשידור-ישיר את ההכרזה נת-קל בבעיה טכנית: חוסר האפשרות

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10

[illegible]

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום ו' 01.09.1967

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10 / חלק 1

1

לכלוך, "בושה וחרפה להחזיק תחת יד".
צורה כזאת — הוא נאחז — בימינו
לא נהגנו כך.

פה ושם נתגלו שרידים פעוטים מ-
הימים ההם. על מדף נידח באחד המח-
סנים, מצא איצקוביץ שלט מאובק ה-
כתוב בשלושת השפות הרשמיות, לרבות
עברית, בסגנון "מנדטורי": "פרטי. ה-
כניסה אסורה חוץ מפקידים בתפקידם".
הוא נשען מעליו את האבק ותלה אותו
במקומו. הקבוצה משם הוסר לפני 20 ש-
ה. את מקומו של השלט תפסה עד כה
תמונתו של המלך חוסיין. ממשלת ירדן
לא עשתה מאמצים למחות את זכרם
של העובדים היהודים שהפעילו את ה-
תחנה בימי הבריטים. בארונות המשרד
נמצאו דוב ומני העבודה, רישומי ה-
נזכרות וסדר התורניות, בהם יש היום
שמותיהם של אנשים המחזיקים היום
בתפקיד מפתח בשירותי הנדסה וירדן
של דואר ישראל. נמצא אפילו אבזור
אחד במערכת החשמל של התחנה, הנה
שא עליו את חותמת היצרן: בית ה-
הרושת, "אלקו", תל-אביב.

בערב קיבל "דואר ישראל" הוראת
להיכון להפעלתו המחודשת של
רדיו רמאללה. במרתף אישב נתי-
פסו האנשים להתרגשות. הפעל-

החלק

השלט המנדטורי הוחזר על כנו,
לאחר שהתגלגל במחסן במשך 20 שנה

ורלו של רדיו רמאללה
במלחמת ששת הימים
היה אפוף מסתורין
אשר שעשעו את הדמ-
יון. בילקוט הכוזבים של המלח-
מה לא יפקד מקומן של האגדות
שהופרחו סביב תחנה פופולרית
זו, אשר צבור מאזינים נכבד היה
לה דווקא בקרב הנוער הישרא-
לי. "יודעי דבר" סיפרו כיצד
צרצו "חילי צה"ל לבנין תחנת
השידור, ובאיומי רובים הכריחו
את הקריין הירדני להמשיך
ולשדר. כאילו לא ארע דבר, זאת
למען לא יפוג "ערפל הקרב",
וכדי שהאזינים לא ידעו את קצב
התקדמות הכוחות הישראליים.
"מקורות מוסמכים" אחרים
גילו לעומת זאת כיצד סולק
הקריין הירדני מהמיקרופון ב-
בושת פנים, בעצם שידור החד-
שות על כבושי הצבאות הערביים
המהוללים, ואת מקומו תפס
מיד קריין ישראלי אשר מיהר
להשמיע חדשות הפוכות שהד-
הימו את מאזיני התחנה.

"לא דובים ולא יער" — פוסק בתוקף
המהנדס יעקב איצקוביץ. מנהל תחנת
השידור של דואר ישראל ביבנה —
"תחנת השידור של רמאללה היתה סגו-
רה על מנעול וברירה. המהנדסים הער-
בים שלה הפסיקו את עבודת המשד-
רים והלכו להתחבא בבתיהם, לפחות 4
שעות לפני שצה"ל כבש את רמאללה.
הם דאגו אפילו לרשום את השעה ה-
מדויקת. ביומן התחנה מצאנו אפילו
את הרישום האחרון שלהם: "20.30. ה-
משדר נסגר". התאריך היה: יום ג'
ה'6 ביוני".

חזרה אחרי 20 שנה

24 שעות לאחר כבוש רמאללה, הפעיל
יעקב איצקוביץ את תחנת השידור. ה-
פעם לשירותו של "קול ישראל". המהנ-
דס הקשיש בעל רעמת הכסף, הרגיש
עצמו "כמו בבית", מיד לאחר שדרכו
רגליו בשערי התחנה, לאחר פרידה
ממושכת בת 20 שנה לערך. הבנין עצמו
לא נשתנה. הציוד כן. משדר חדיש ניצב
באולם, משותק זה שלושה חדשים
מחוסר ידע להפעילו כראוי. נמצא שם
גם המשדר הקשיש מתוצרת "מרקוני-
שהספיק לעבוד שנים אחדות גם ב-
שירותו של "קול ירושלים" המנדטורי.
הרהיטים הוחלפו בדגמים מודרניים יותר.
אולם במחסני הציוד, המעבדות ובית
חמלאכת שלטו העובדה, אי הסדר וה-

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום ו' 01.09.1967

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10 / חלק 2

כיבוש התחנה בידי אצ"ל

החנת השידור ברמאללה הוקמה על ידי הבריטים בשנת 1935, ומיקומה נבחר בגלל יתרונותיה הטופוגרפיים. איצ"ל קוביץ, לנגהולץ וחבריהם, נתקבלו ל"עבודה בתחנה כעבור שנתים, ועד מהרה נתמנו לתפקידים בכירים. במשך עשר שנים התנהלה העבודה על מי מנוחות. להוציא מקרה אחד, בו ניסו לוחמי ה"אצ"ל להשתלט על המשדרים כדי לדבר אל העם, הם אמנם הצליחו להעמיד את העובדים עם הפנים אל הקיר, אולם שכו להביא עמם את אביורי האולפן הרגילים (מיקרופון וכדומה) שבאמצעותם ניתן לשדר, שכן אולפני הרדיו נמ-צאו בירושלים, ומתחנת השידור ברמאללה לא ניתן היה לשדר ישירות.

ערב הקמת המדינה, היה ברור כי התחנת רמאללה תשאר מעבר להישג ידו של הרדיו העברי העצמאי. צריך היה להרכיב בהקדם האפשרי משדר בעל עוצמה מתקבלת על הדעת. שבאמצעותו יישמע קולה של המדינה החדשה, לפחות בתחומי ארץ ישראל. לא היתה זו משימה קלה. אי אפשר היה לייבא באותם ימים את הציוד המבוקש מעבר לים, וגם במחסנים שבארץ, לא נמצאו כל האביזרים הדרושים להרכבת משדר בעל עוצמת שידור בינונית.

כדי לבנות את המשדר הראשון הזה, לא די היה באביזרים. הסכנאים והמהנדסים היהודים צריכים היו למכשירי בדיקה אלקטרוניים מסויימים שלא יכלו להשיגם בירושלים או בתל אביב. הלל לנגהולץ ידע כי המעבדה בתחנת רמאללה מלאה בהם. הוא החליט להשתלט על ציוד יקר זה. אף שידע כי הרפתקה זו עלולה לעלות לו בחייו, לנגהולץ ביקש את עזרתו של עובד אחר בצוות רמאללה, צבי גלדשטיין. שניהם ניגשו אל אחד הנהגים הערבים במשרד הדואר המרכזי בירושלים, והורו לו לנסוע ל"רמאללה" במכונית הדואר. זה קרה כבר בפברואר 1948, כאשר עניבת החנק הי ערבית הלכה והתחזקה סביב ירושלים, אך הנהג הערבי שידע את מעמדם ב"דואר, ציית להוראותיהם. הדרך לרמאללה עברה ללא תקלה. בבואם לתחנה גילו לשמחתם כי המפקח הערבי הלך לביתו לסעודת הצהריים. העובדים הוסיפו להעביר את השידור, אך למראה היהודים שחששו להופיע בתחנה עד שלא מיהו בידם,

כאשר הללו נכנסו למעבדה, הריקו את כל הציוד האלקטרוני שנמצא בה. הע"מיסוהו על המכונית, והסתלקו כלעומת שבאו. הם חזרו בשלום לירושלים. הי מפקח הערבי השתולל מועם כאשר חזר וראה מה התרחש בהעדרו.

תועלת רבה הפקנו מהמכשירים של רמאללה" — אמר הלל לנגהולץ — "חלקם נמצא עד היום בשימוש דואר ישראלי".

קול ישראל מרמאללה

(המשך מהעמוד הקודם)

התחנת השידור נוספת בכוח האדם המצומצם שנותר לשירותי ההגנה לאחר הגיוס הכללי. באה להטיל על שכמם מעמסה כבדה, בעוד המעמסה הקיימת — הפעלת השידור "קול ישראל" 24 שעות ביממה — כבר מרטה כהוגן את עצביהם. מעולם לא הופעלו המשדרים ברציפות פרק זמן כה ממושך. כל רגע נשקפה סכנה פן יתחממו יתר על המידה ויחליטו לשבות. אף על פי כן נמצאו אחדים שביקשו להתנדב ל"משימה הבלתי צפויה. הלל לנגהולץ, מנהל מדור השידור, אשר נתבקש להציג מועמדים לצוות ההפעלה, התנדב ראשון. גם הוא נמנה בשעתו עם קבוצת העובדים היהודים שעבדו שנים רבות בתחנת השידור של רמאללה. אולם נוכחותו היתה חיונית יותר בעיני הממונים עליו. כך עלה בגורלם של יעקב איצקוביץ ושני סכנאים עוזרים, להיות הראשונים שהפעילו את התחנה הירדנית בשרות ישראל.

בפעם האחרונה נסע איצקוביץ לרמאללה במשורין בריטי. בדצמבר 1947 כבר היתה נסיעתם של יהודים מירושלים לתחנת השידור, כרוכה בסכנת נפשות. הדרך שרצה כנופיות פורעים ערביות. מינהלת הדואר המנדטורי הוציאה איפוא מן התקן את האוטובוס הפתוח שהיה מסייע את משמרות העובדים, והחליפה אותו במשורין, שהיה מלווה דרך קבע במשמר צבאי מזוין. אך ידידיהם הערבים יעצו להם לא לסמוך יתר על ה"מידה על המשורין... איצקוביץ וחבריו נשמעו לעצה, מה עוד שגם הממונים עליהם בשרות ה"הגנה" אמרו להם: "מוטב כי תשארו בירושלים. נהיה זקוקים לכם בהכנות להקמת המדינה העברית".

2

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום ו' 01.09.1967

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10 / חלק 3

3

רמאללה עברו בתחנת השידור של אית"נים, ונטלו עמם ציוד קליטה המאפשר להם לחבר את האולפנים עם המשדר. אותותיו נקלטו בירושלים ותל-אביב. הוא היה מוכן לשידור תכניות רדיו ישראליות על הגלים הקבועים של תחנת רמאללה הירדנית, שישראל הפקיעה אותם יחד עם המשדר.

הכל טוב ויפה, אבל איזו תכנית ישדרו? האם יעבירו על גלי רדיו רמאללה את רשת השידורים העבריים? או אולי את השידורים למדינות ערב של בית הי-שידור הישראלי? או שמא יארגנו תכנית מיוחדת, ישראלית טהורה אשר תשודר בנפרד מרמאללה? אולפני רדיו רמאללה נמצאו בירושלים העתיקה, אשר כיבושה וטיהורה נשלמו באותן שעות. ציוד האולפנים, לרבות אוצר תקליטי המוסיקה הקלה, נלקחו שלל בידי חוליית גלי צה"ל. כל הלילה נמשכו הידינים בדרג ממשלתי גבוה. בינתיים הורו לאיצקוביץ לסגור את המשדר ו"להמתין להוראות חדשות עם בוקר.

למה שתק המשדר החזק?

במשך 19 השנים שבאו לאחר מכן, היו "בוגרי רמאללה" בטוחים כי נפרדו לנצח מהתחנה שהיתה להם בית ספר. מכתבי עת מקצועיים נודע להם על ההפוכות הטכניות שעברו על התחנה, על המשדר הענקי בעל העוצמה של 200 קילוואט שנרכש בגרמניה לפני 3 שנים. מדוע לא הצליחו להפעיל בהצלחה משי-דר זה מאז ועד היום — דבר זה היה בגדר תעלומה למנהל השידור של דואר ישראל. כיוון שהפעלתו היתה עלולה להפריע לשידורי "קול ישראל", הגעזרים במשדרים דלים יותר — 100 קילוואט ברכו בלבם, על התקלות היסטוריות המשתקות את קולו. איש מהם לא העלה בדעתו כי לא רחוק היום, והם ישימו עליו את ידיהם.

כך חוזרים אנו אל מוצאי ה-6 ביוני 1967, כאשר במרתף דואר ישראלי נערכת קבוצת המשימה של יעקב איצקוביץ ליציאה לרמאללה בלווי של קצין מודיעין צעיר בשם אלכס. הם יצאו לדרכם לפני חצות והגיעו לבנין תחנת השידור לאחר נסיעה בדרך תחתית (הכבישים הראשיים היו חסומים בגלל מסע שיירות הצבא). רק למחרת בבוקר, ביום ד', לבו של איצקוביץ פעם מהתרגשות. לבם של אנשי-הולץ וחבריו במרתף המפקדה נצבט מפחד, פן קרה לו אסון. במשך כל הלילה לא שמעו ממנו מלה. בדרכם ל-

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום ו' 01.09.1967

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10 / חלק 3

3

יום ו' 1.9.67

המיותר של החשמל הסטטי ולהתרימו
ולארקו לאדמה. הירדנים לא מצאו. כא
שר הפעילו את המשדר החדש ב-1964
במלוא עוצמת 200 הקילוואטים שלה
גדלק התורן, הם הפחיתו את עוצמתו
לכדי מחצית ושוב פרצה האש, ניתקו
הכבלים והתפוצצו מבודדי החרסינה. הם
ירדו כבר לעוצמה של 50 קילוואט
לאחר שתקנו את התורן והאנטנות ב
שלישית (כל תיקון גול כמה חדשי
עבודה) וכאשר גדלק גם בפעם הזאת
החליטו הירדנים למשוך ממנו את ידם
הם חזרו אל משדר ה"מרוקני" חדש
(20 קילוואט בסך הכל) הנמצא במקום
מימי המנדט, שאיננו מטריד את מנו
חתם ולא גורם לכאב ראש. הם נואשו
מהמשדר הגרמני (תוצרת "טלפונק")
לפי הרשום ביומן התחנה ב-12.3.67 ב
שעות הערב. "סגרנו את ה-200 קילו
ואט" — קרא איצקוביץ את הכתוב שם
— "ואין אפשרות להפעילו". את הבל
תי אפשרי מבצעים עתה אנשי דואר
ישראל המתקנים בימים אלה את נזקי
הדליקה האחרונה ומכינים את המשדר
לפעולה מחודשת תוך זמן קצר ביותר.
בשחר יום ה', ה-8 ביוני, נפלה ח
הכרעה. איצקוביץ נעור משנתו ההטופה
על רצפת הבטון של התחנה. מתל
אביב הודיעו לו להכין את הצויד ל
העברת השידורים בשפה הערבית. המא
זנים הערבים בגדה המערבית ובעבר
הירדן המזרחי, כוונו אותו בוקר את
מקלטיהם כדי להאזין לחדשות האחרו
נות. הם לא האמינו למשמע אזניהם.
לא היה זה הקול המוכר של "שרות
השידור ההאשמי" מפיה של הקריינית
המפורסמת בעלת הקול הארוטי שהיתה
פופולרית בישראל לא פחות מאשר ב
ירדן. היא הספיקה להמלט ביום הקודם
לרבת עמון. במקומה הכריז קול בוטח
בנימה מתגנבת של שמחה: "קול ישר
אל מירושלים ו-דמאללה"...

בנין התחנה המתין להם, כאילו באו
למשמרת הבוקר לפני 20 שנה. הדלתות
היו געולות. איצקוביץ פנה אל ההצר
האהורית ומצא פשפש צדדי פתוח ה
מוביל פנימה. "הפתח הזה" — חייך —
מעולם לא היה סגור.

ההכרעה נפלה עם בוקר

במשך הלילה, היה לו פנאי למכביר
לפשפש ביומני התחנה, לגלות שרידים
מימים עברו, ולהסיר את הלוט מעל
תעלומת השיתוק שאחז במשדר הגרמני
החדש רב העוצמה, שניצב לו באולם
התחנה כאבן שאין לה הופכין. התעודות
שמצא גילו לו את הסוד. הטכנאים ה
ערבים והגרמנים, לא התגברו על בעית
שנפתרה בדואר ישראל לפני עשר ש
נים. בימי החורף עולה כמות החשמל
הסטטי באויר. הוא מצטבר בתורן ה-
אנטנה וכן במיתרים המעגנים אותו ל
אדמה, ועם זאת מבודדים אותו מה
אדמה. המתכת מסוגלת לעמוד במתח
חשמלי מוגבל. אם בנוסף לחשמל ה
סטטי, מקבל התורן את המטען החשמלי
מהמשדר, מתהווה קצר, פורצת דליקה,
והמתכת ניתכת. המהנדסים הישראליים
מצאו דרך לפרק מהתורן את המטען

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

תאריך: יום ו' 01.09.1967

כתבה מתוך: עיתון מעריב מוסף - ימים ולילות עמוד 10 / חלק 4

4

„יותר מדי חוטים מתגלגלים כאן“

ההנחיות שקבלו מגבוה הזהירו אותם לא להפעיל את המשדר בטרם יבררן אם איננו ממוקש. לא קשה לטמון כמות רצינית של המרי בפץ בכל פינוח ה"תחנה, אשר יעלו השמימה את הבנין, ציודו וכל הנמצאים בו, בלחיצת כפתור המימה שתכליתה לעורר לחיים את המשדר. חוליית הבלנים סרקה את האו"למות אך עזבה את הבנין במורת רוח גלויה. מפקד החוליה לא היה מוכן להתום כי המקום נקי ממוקשי מלכודת. מדוע? — „יותר מדי חוטים מתגלגלים פה, ואינני יודע מה שייד למה“ — הוא אמר.

לאיצקוביץ היתה הצעה: „נלך העירה ונחפש את עובדי התחנה. נאלץ אותם להפעיל את המשדר. אם הוא ממוקש, הם יפתחו לבוא ואז ננקוט באמצעי הזהירות המכסימליים“.

הם ירדו העירה. הצבא לא שוטט בחובות, ומשום כך נתנו שודדים מקרב התושבים פורקן לעצמם. חנויות נפרצו והועלו באש והתושבים בזזו אותן. היכן גרים עובדי התחנה? — לא היה את מי לשאול. החליטו לחפש את ראש העיר. עוד הם שואלים על כתובתו ו- מאחת הסימטאות בא במרוצה כומר צר-פתי והתנפל עליהם: „אתם כבשתם את העיר? אז מדוע אינכם שומרים עליה? אתם לא יכולים למנוע בעד התושבים לשדוד ולאנוס?“ עוד הוא צועק ועש-רות אורחים החלו סוגרים עליהם ב-מעגל. „היינו מלווים רק על ידי שני היילים“ — נזכר איצקוביץ — „נקלענו לסכסוך בין הכומר לתושבים, כשהוא מבקש מאתנו להגן על רכושו: ראינו רצח בעינים של האנשים שהקיפו אותנו. לכן ויתרנו על הרעיון לחפש את האנשים שביקשנו, פילסנו לעצמנו דרך וחזרנו לבנין התחנה“.

איצקוביץ העלה רעיון חדש. הוא יג-תק את המשדר ממערכת החשמל, ויחבר אותו לאחד משלושת הגנרטורים — היחיד שהיה כשר לפעולה — שנמצאו במבנה הקבוע שלהם בחצר. כך ינטרל את המערכת מכל מלכודת אפשרית. הי-ערב ירד בינתיים. הוא הניח כבל חש-מלי בין הגנרטור למשדר, הפעיל את הראשון מלמל תפילה קצרה, לחץ על מתג המשדר ו...השבת לאל. הוא הת-עורר לחיים בקול דממה דקה.

משירות הוד מלכות לשירות בבזק

אייזקוביץ והינדן מתחילים את עבודתם בשירות השירות הפלשתינאי ב-1936, בתחנת השירות ברמאללה. שינוח מהנדסי רדיו על פי הנחיות וטכנאי רדיו על פי הנחיות של המעסיק הבריטי. הם בוים תחנת שידור בבית גלאלה ולמרות שלא זכו לחיקר אינדיגו וחת שלטון המנדט הם זוכים להערכה רבה. אייזקוביץ והינדן מגויסים פעמיים במלחמה השנייה למודיעין הבריטי, ל"חיל הלוחמה הפסיכולוגית" על מנת להקים תחנת שידור שתרסו בקרבות. הם יוצאים במשימה כזאת ללונדון וליוון. ב-1947 הם מתגייסים להקמת התחנת הסודית בתל חי. ב-1951 הם עוברים ליבנה. אייזקוביץ מהנדס התחנה ביבנה מ-1951 והינדן עובר ב-1959 לתפקיד מהנדס תחנת הלל (על שם הלל לגדול) ליד תל מונד. מאוחר יותר מתמנה הינדן לתפקיד טנ מתדס מחלקת שידור בשירותי הוראר. אחרי פרישתו לנימלואה, אייזקוביץ ב-1977 והינדן ב-1982, המשיכו השניים לעבוד מספר שנים בבזק במסגרתו של תחם עבודה מיוחד.

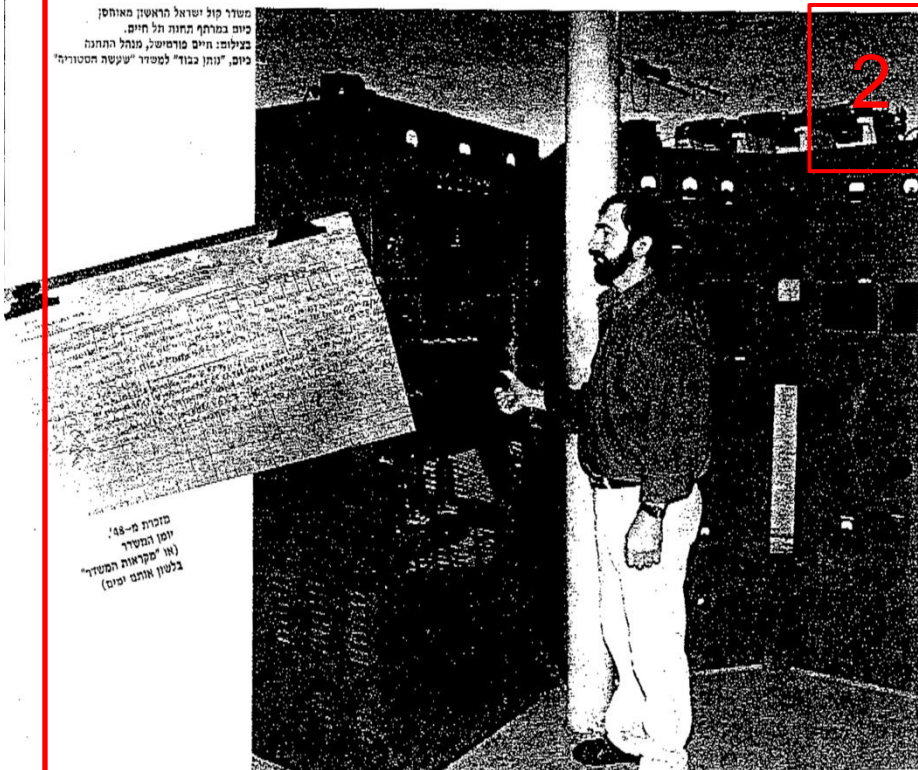
6.82 מנהל הרץ

שעת האפס, ה-14 במאי 1948 מתקרבת הצוות המונגבר עובר בלחץ מתמיד, ומקים בנטרף למשרד קול ישראל גם משרדי טלגרף ויוצר קשר עם ירושלים הצעורה. בחל חיים בונים בונקר מבטון עבור המשרד, מקימים תרני אנטנות ומניחים רשתות הארקה. קווי הטלפון נמתחים. הגיע יום ששי הגדול. השירות הראשון צריך להתחיל בקריאות מגילת העצמאות בפני מועצת העם במחיצתו של דוד בן גוריון. השעה היעודה - 15.00, והתדר - 6.82 מנה-הרץ. המשרד מופעל לארשונה בשעה 14.30 שמונה דקות לפני תחילת הטקס מפסיק המשרד לפעול. ברע האחרון מאתרים את התקלה והמשרד חוזר לחיים בדיוק בתחילת הטקס, ברע בו ידע העולם על הקמת מדינת ישראל. התחנה בתל חי חיים לא מספיקה לנוח יותר מעשרה ימים והיא עושה היסטוריה בשנית. ב-25 במאי נתון בה קשר הטלגרף והטלפון הראשון בין ישראל לארצות הברית. מנהלים כבן גוריון ושרת פוקדים את התחנה על מנת לשוחח ברדיו-טלפון עם ארה"ב. משרדים חדשים שעוצמחם גדולה פי אלפים מאותו משרד היסטורי משלחים אותות רדיו כיום מתחנת תל חי, אך במרתף התחנה נמצאת עדיין העדות למבצע הסודי והקדחני בו. בתוך פחות מחודשים חצי, בהיעדר ציוד וחומרים מתאימים, בבזק אדם מיערי, ובנה משרד באיכות מסחרית מעולה: משרד קול ישראל הראשון; המשרד של הכרזת המדינה.

מה דקות של מתח

עבודת המסגרת, ופאנלים והמדפים עבור שדר מה יום בבית מלאכה מקומי. את ואתם ומעשקים הדושים מזמינים בחברת לקו, בית מלאכה קטן ברחוב העליה. כל חנויות מעשות בשמחה בדוים בכדי להטעות ז השלמות חבנית חשמל, למשל, מספקת ח לבינת הרושת לאטרויות. לגדול, הינדן ואייזקוביץ, עובדי המסדרים של ממשלת אנט שולחים למעבידיהם תעודות מחלה תומות ע"י מיטב הרופאים לכסות על היעדרות הממושכת. אשכים המאמצים להשלמת החסר בחומרי גלם: מרש גרסאות של חיל האוויר הבריטי ליד ורצליה מתגלות כמויות של חומר בידוד תיוני; תחנת הקשר לשעבר של חיל האוויר המלכותי ליד קיבוץ נען מוצא הצוות חלקים של תרני אנטנות. ערבי כפר סלמה הסמוך יורם מפעם לפעם על העובדים אך אבטחתם של שומרי ההגנה במקום מונעת התקלות רצינית יותר. "כורה לי תקרית אחת", מספר אייזקוביץ, "בה התקרבה למקום שריונית של המשטרה הבריטית בדרך העפר שהולכת לסלמה. ההגנה תפסה עמדות. השריונית הגיעה קרוב למקום, ולאחר כמה דקות של מתח הסתובבה וחזרה על עקבותיה."

משרד קול ישראל הראשון מאוסס כיום במרתף תחנת תל חי. בצילום: חיים מודישיל, מנהל התחנה כיום, "נותן בוז" למשרד "שעשה היסטוריה"

מזכרת מ-1988
יום המשרד
(או "מקראות המשרד")
בזלון אותם ימים

EIFAT LAAV TALI

03693936622

22/03/2012 13:33

1

משירות הוד מלכותו
לשירות בבזק

איצקוביץ' והיגדן מתחילים את עבודתם בשירות השידור הפלשתינאי ב-1936, בתחנת השידור ברמאללה. שניהם מהנדסי רדיו על פי הכשרתם וזכנאי רדיו על פי הגדרתו של המעסיק הבריטי.

הם בונים תחנות שידור בבית ג'אללה ולמרות
שלא זכו להיקרא אינציג'רים תחת שלטון המנדט

הם זוכים להערכה רבה. איצקוביץ' והינדן
מגויסים פעמיים במלחמה"ע השנייה למודיעין
הבריטי. ל"חיל הלוחמה הפסיכולוגית" על מנת

להקים תחנות שידור שגורסו בקרבות. הם יוצאים במשימה כזאת ללבנון וליוון. ב-1947

הם מתגייסים להקמת התחנה הסודית בתל
חיים. ב-1951 הם עוברים ליבנה. איצקוביץ'

ב-1959 לתפקיד מהנדס ותחת הלל (על שם הלל מהנדס התחנה ביבנה מ-1957 והינדן עובר

הינדן לתפקיד סגן מהנדס מחלקת שידור

אייצקוביץ' ב-1977 והינזן ב-1982, המשיכו
השניים לעבוד מחבר ושנים רבות במסגרתו של

תוצה עבודה מיוחד.

מה דקות של מתח 6.82 מוגה-הרץ

שעת האפס, ה-14 במאי 1948 מתקרבת. הצוות המתוגבר עובד בלחץ מתמיד, ומקים בנוסף למשדר קול ישראל גם משדרי טלגרף ויוצר קשר עם ירושלים הנצורה.

בתל חיים בונים בונקר מבטון עבור המשדר,
מקימים תרמי אנטנות ומניחים רשתות הארקה.

קווי הטלפון נמתחים. הגיע יום ששי הגדול.
השידור הראשון צריך להתחיל בקריאת מגילת

העצמאות בפני מועצת העם במוזיאון ת"א, בפני
של דוד בן גוריון. השעה היעודה - 15.00, התדר

6.82 מנה-הרץ. המשדר מופעל לראשונה בשעה 14.30 שמונה רקות לפני תחילת הטקס

את התקלה והמשדר תוזר לחיים בדיוק בתחילת
הנוסח. ררוג רו ידע העולם על הקמת מדינת

התחנה בתל חיים לא מספיקה לנוח יותר

ב-25 במאי נחנך בה קשר הטלגרף והטלפון מעשרה ימים והיא עושה היסטוריה בשנית.

הראשון בין ישראל לארצות הברית. מנהיגים
כבן גוריון ושרת פוקדים את התחנה

על מנת לשוחח בודיו-טלפון עם ארה"ב.
משדרים חדשים שעוצמתם גדולה פי אלפים

כיום מתחנת תל חיים, אך במרתף התחנה

בז. בתוך פחות מחודשיים וחצי, בהיעדר ציוד ומסמכים מתאימים, רכבו אדם ממערב וברוך

משרד באיכות מסחרית מעולה: משרד קול
ישראל הראשון: המשרד של הכרזת המדינה.

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

: עבודות המסגרות, הפאנלים והמדפים עבור
אשר מזמינים בבית מלאכה מקומי. את

ונאים והמשנקים הדרושים מזמינים בחברת
לקו", בית מלאכה קטן ברחוב העלייה. כל

ז השלטונות. חברת החשמל, למשל, מספקת

ה"ל"בית חרושת לאיטריות". לנגהולץ, הינדן ויצקוביץ, עובדיה המסורים של ממשלת

תוממות ע"י מיטב הרופאים לכסות על

משכים המאמצים להשלמת החסר בחומרי גלם.

הרצליה מתגלות כמויות של חומר בידוד תיווני;

ען מוצא הצוות חלקים של תרי אנטא

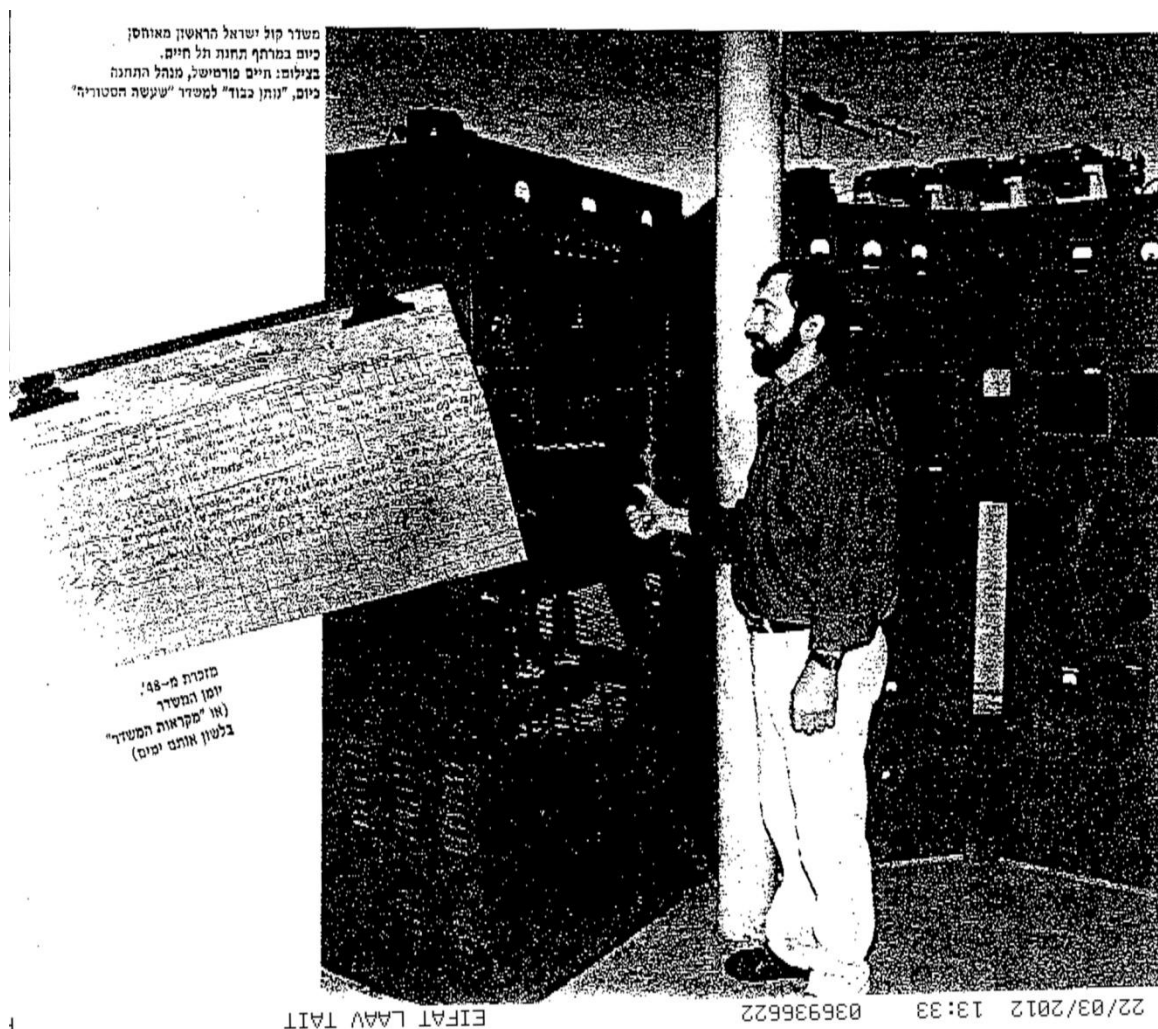
העובדים אך אבטחתם של שומרי ההגנה במקום

אחת, "מספר איצקוביץ", "בה התקרבה למקום
שרווייץ של המשטרה הבריטית בדרך העפר

השדיונית הגיעה קרוב למקום, ולאחר כמה

דקות של מתח הסתובבה וחזרה על עקבותיה."

2

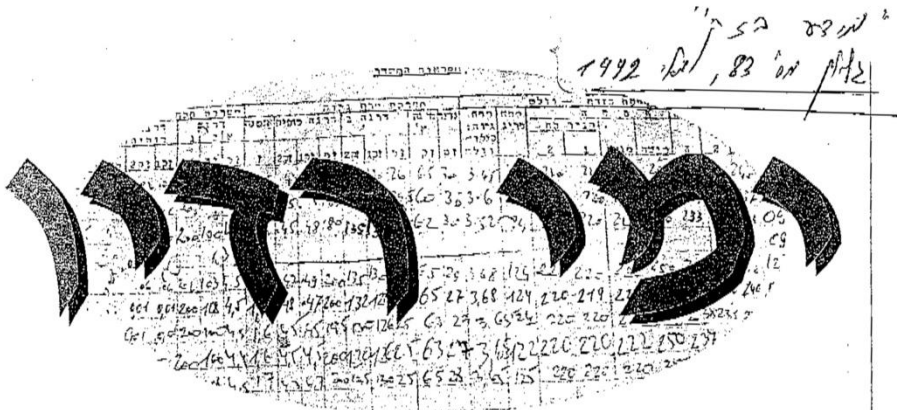

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

מסמך מס' 19

תאריך: מאי 1992,

כתבה מתוך: גליון מס' 93, "מידע בזק"

התחנות באמצעות פיקוק על שינוי טכס הכוח המניע

בזמן שטושים ומסע בגנות, הסוכנות מקימה צורך על הגנה ומספקת כסף לרשימת כלים והקמת בית מלאכה במקום.
אומר יעקב הירדן: "בזמן שאיגודי עסק בהגנה בתל חי, השכנו, לנהלול ואי, בעונת המסדר, בסוף פברואר קיבלנו הודאה לרדת לתל חי ויצאו לכיוון תל אביב בשניים במרס, באחת השיירות האחרונות שהצליחו לצאת ללא פגע מתערי הנצרות".
השניים הביאים עימם מטען וקר ערך - שלושה משדרי קשר שגנבו ע"י ההגנה מהאנגלים ושימשו לימים כהונת ממסר בין תל אביב וירושלים. למחרת, ב-3 במרס, מתחלה מעבדה מועדים ומחשור בבוח אורז ועליהם לסיים את העבודה המורכבת בתוך חודשים, בהגנה נעשים מאמצים לאתר טכנאים וחוקים ואכן מתגלים שניים כאלה בלמח"ח שושים במל"ח, הללו משתחררים מתפקידיהם הקודמים ומתגייסים למשימה הסודית והמאומצת.

ביקור פתע

ארבעה ושלושים שנה עברו מאז אותם ימים. התברר: צוותו של נהגולץ, דוד איצקוביץ (77), קצין הינדן (3), גמלאי בזק, מאמנים את זיכרונם ומשחזרים את סיפור הקמת התחנה למרסיו.

"השנה תל המעולה" ביום ה-20 בינואר 1948, נוכח הינדן, "יתחללו מיד בתכנון החשמלי והמכאני של המשרד. הוחלט כי עוצמתו תהיה 2.5 קו"ט וכי יפעל בתחום התחנות של הגלים הקצרים. לתכנות כסוי סביר בכל שעות היממה וכסוי נרחב יותר בשעות הערב".

במקביל מתחיל גיוס האמצעים לתחנה. סמל במטורה בריטית מסתכן ומשיע את שמופדות השידור החיוניות שעליהן מושתתת כל תכנית המשרד. לנהגולץ ואנשיו עורכים ביקור פתע בחתנת השידור העיתוני ברמאללה וחוזרים לירושלים עם כמה מכשירי מדריה חשופים. הקולות הערביים אינו מספיקים להוביל "התכנון המקורי היה לבנות את התחנה בירושלים ולתקניה במגרשי שלר", מספר איצקוביץ, "על פי תכנית החלוקה היתה ירושלים אמורה להיות עיר פרוות, ללא חשש לקרבות. לא כך היה. וועדת המצב החליטה להעביר את המוקדים לאזור תל אביב". איצקוביץ ושלמה גרובובסקי, ממקידי "החמד", נורדים בתחילה בפברואר לזור אחר אתר מתאים לתחנה. בגבעה מוקפת מרדסים בשם תל חי, ע"ש ד"ר חייט, נמצאת כמתאימה ביותר. הגבעה (ומכאן שם הצופן של תל חי - "הגבעה") שוכנת בין גבעותיו לכפר הערבי סלמה ועליה מספר

במרתף תחנת השידור של בזק בתל חי נמצא משדר שעשה היסטוריה: זהו סיפורם של יוצרי המשרד שבאמצעותו הוכרז על הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל. המשרד הראשון של קול ישראל

בסוף שנת 1947, עם החלטת האו"ם על חלוקת ארץ ישראל, היה ברור כי לא יועמד משדר רדיו לשירות השישב החיוני בארץ. תחנת השידור הקיימת היתה מסוקמת ברמאללה והכילה 2 משדרי גלים בינוניים בעוצמה של 20 קולוט "כ"א. משדרים אלה שידרו את התכנית האנגלית, העברית והערבית עבור כל הארץ. התכנית והפקו באולפנים הירושלמיים של שירות השידור הפלשטינאי והעברו לתחנת רמאללה באמצעות קווי טלפון.

המרבית שהחלו והמסוננות לתכנית עמדות, הן מצד היהודים והן מצד הערבים בירושלים (מבצעה). גרמו לעיתים הצוות הטכני היהודי מתחנת רמאללה. לצוות גרמו ע"י מספר העמיתים הערבים כי הם צריכים למארגן רצוני בדרך לתחנה. למרות זאת שידור התכנית העברית מתחנת רמאללה כי קווי הטלפון בין האולפנים בירושלים לתחנת השידור ברמאללה עברו דרך גיזין הדואר הראשי ברחוב יפו, שהיה בשליטה קהולית.
היועץ מרמאללה הראה את קבוצתו הישבו שהיו ערים לחשיבות חופש השידור לריבונותה של מדינה. בדצמבר 1947 מה זאב שרף, מזכיר וועדת המצב של הסוכנות לתנועה היהודית של שירות השידור הפלשטינאי ונעץ בה בזכר הקטן משדר בעוצמה מספקת לכיסוי הארץ כולה שישרת את התחנה הרשמית הראשונה של המדינה שחוקם, תחנה שתוקרא "קול ישראל" ואשר נועדה לתחליל את שידוריה ביום ה-14 במאי 1948. ולטעין, טהל האולפנים בירושלים, יזמן לפגישת סודית את חברי ההגנה, מהרס הדואר דוד איצקוביץ. בתום ההיוועצות החליץ לפני וועדת המצב על צוות בן שלושה מהנדסים דואר מיומנים בראשותו של הלל לנהגולץ ד"ר. הצוות מתגייס מיד לעבודה (מסמך "החמד", חל מוצע על ההצגה).

דוד איצקוביץ ויעקב הירדן, "שמונה דקות לפני תחילת היממה, טכס הכרזת העצמאות, 14 במאי 1948, תל אביב"

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138) // חלק 4

1

במרתף תחנת השידור של בזק
בתל חיים נמצא משדר
שעשה היסטוריה:
זהו סיפורם של יוצרי
המשדר שבאמצעותו הוכרז
על הקמת בית לאומי לעם
היהודי בארץ ישראל.
המשדר הראשון של
קול ישראל

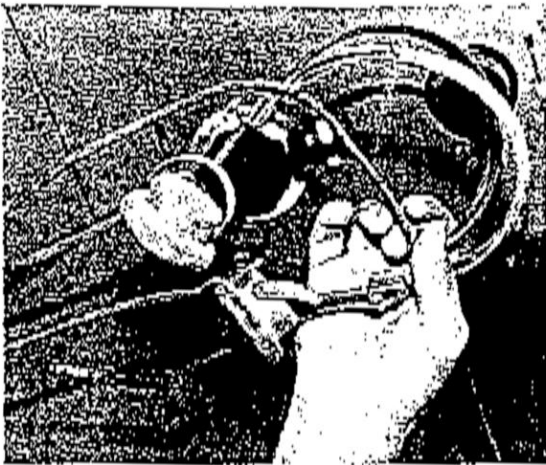
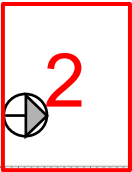
בסוף שנת 1947, עם החלטת האו"ם על חלוקת
ארץ ישראל, היה ברור כי לא יועמד משדר רדיו
לשירות הישוב היהודי בארץ. תחנת השידור
הקיימת היתה ממוקמת ברמאללה והכילה 2
משדרי גלים בינוניים בעוצמה של 20 קילוואט
כ"א. משדרים אלה שידרו את התכניות
האנגליות, העבריות והערביות עבור כל הארץ.
התכניות הופקו באולפנים הירושלמיים של
שירות השידור הפלשתינאי והועברו לתחנת
רמאללה באמצעות קווי טלפון.

הקרבות שהחלו והתסבוכות לתפיסת עמדות, הן
מצד היהודים והן מצד הערבים בירושלים
וסביבתה, גרמו לעיתוק הצוות הטכני היהודי
מתחנת רמאללה. לצוות נרמז ע"י מספר
מעמיתיהם הערבים כי הם צפויים למארב רצחני
בדרך לתחנה. למרות זאת שודרו התכניות
העבריות מתחנת רמאללה כי קווי הטלפון בין
האולפנים בירושלים לתחנת השידור ברמאללה
עברו דרך בניין הדואר הראשי ברחוב יפו, שהיה
בשליטה יהודית.

הניתוק מרמאללה הדאג את קברניטי היישוב
שהיו ערים לחשיבות חופש השידור לריבונותה
של מדינה. בדצמבר 1947 פנה זאב שרף, מזכיר
וועדת המצב של הסוכנות להנהלה היהודית של
שירות השידור הפלשתינאי ונועץ בה בדבר הקמת
משדר בעוצמה מספקת לכיסוי הארץ כולה
שישרת את התחנה הרשמית הראשונה של
המדינה שתוקם, תחנה שתיקרא "קול ישראל"
ואשר נועדה להתחיל את שידוריה ביום ה-14
במאי 1948. זלוטניק, מנהל האולפנים בירושלים,
זימן לפגישה סודית את חבר ההגנה, מהנדס
הדואר דוד איצקוביץ. בתום ההיוועצות המליץ
לפני וועדת המצב על צוות בן שלושה מהנדסי
דואר מיומנים בראשותו של הלל לנגהולץ ז"ל.
הצוות מתגייס מיד לפעולה ומסתפח ל"חמד",
חיל מדע של ההגנה.

תאריך: יום העצמאות תשכ"ג, אפריל 1963,

כתבה מתוך: במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138) // חלק 4

האוזניות באמצעותן פיקחו על שידור טכס הכרות המדינה

ביקור פתע

ארבעים ושתיים שנה עברו מאז אותם ימים. החברים בצוותו של לנגהולץ, דוד איצקוביץ' (77) ויעקב הינדן (73), גימלאי בזק, מאמצים את זיכרונם ומשתזרים את סיפור הקמת התחנה לפרטיו.

"הצוות החל בפעולתו ביום ה-20 בינואר 1948, נזכר הינדן, "התחלנו מיד בתכנון החשמלי והמכאני של המשדר. הוחלט כי עוצמתו תהיה 2.5 קו"ט וכי יפעל בתחום התחתון של הגלים הקצרים. להבטחת כיסוי סביר בכל שעות היממה וכיסוי נרחב יותר בשעות הערב."

במקביל מתחיל גיוס האמצעים לתחנה. סמל במשטרה בריטית מסתכן ומשיג את שפופרות השידור החיוניות שעליהן מושתתת כל תכנית המשדר. לנגהולץ ואנשיו עורכים ביקור פתע בתחנת השידור העוינת ברמאללה וחוזרים לירושלים עם כמה מכשירי מדידה חשובים. הקולגות הערביים איננו מספיקים להגיב. "התכנון המקורי היה לבנות את התחנה בירושלים ולהתקינה במגרשי שנלר", מספר איצקוביץ', "על פי תכנית החלוקה היתה ירושלים אמורה להיות עיר פרזות, ללא חשש לקרבות. לא כך היה. וועדת המצב החליטה להעביר את הפרויקט לאזור תל אביב."

איצקוביץ' ושלמה גרובסקי, מפקד ה"חמד", יורדים בתחילת פברואר לתור אחר אתר מתאים לתחנה. גבעה מוקפת פרדסים בשם תל חיים, ע"ש ד"ר חיסין, נמצאת כמתאימה ביותר. הגבעה (ומכאן שם הצופן של תל חיים - "הגבעה") שוכנת בין גבעתיים לכפר הערבי סלמה ועליה מספר

בתים נטושים ומטע בננות. הסוכנות מקימה צריף על הגבעה ומספקת כסף לרכישת כלים והקמת בית מלאכה במקום.

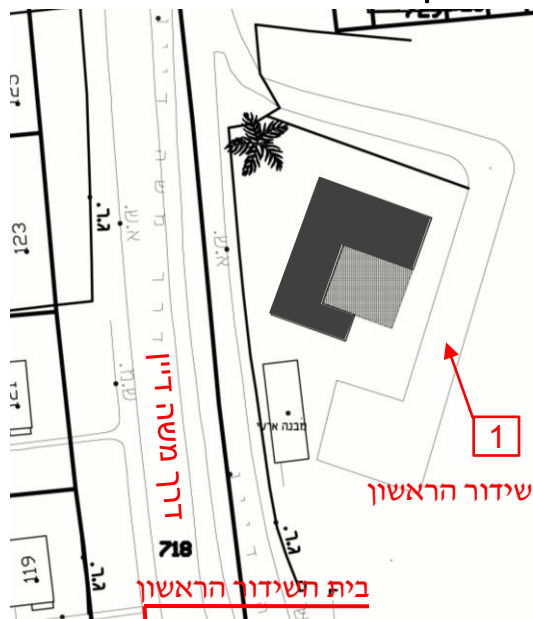
אומר יעקב הינדן: "בזמן שאיצקוביץ' עסק בהכנות בתל חיים, המשכנו, לנגהולץ ואני, בתכנון המשדר. בסוף פברואר קיבלנו הוראה לרדת לתל חיים ויצאנו לכיוון תל אביב בשניים במרס, באחת השיירות האחרונות שהצליחו לצאת ללא פגע מהעיר הנצורה."

השניים מביאים עימם מטען יקר ערך - שלושה משדרי קשר שנגנבו ע"י ההגנה מהאנגלים ושימשו לימים כתחנת ממסר בין תל אביב וירושלים. למחרת, ב-3 במרס מתחילה העבודה בתל חיים במלוא המרץ. לרשות הצוות אמצעים מועטים ומחסור בכוח אדם ועליהם לסיים את העבודה המורכבת בתוך חודשיים. בהגנה נעשים מאמצים לאתר טכנאים ותיקים ואכן מתגלים שניים כאלה בפלמ"ח ושניים בפל"ם. הללו משתחררים מתפקידיהם הקודמים ומתגייסים למשימה הסודית והמאומצת.

3. תיעוד צילומי - מצב קיים

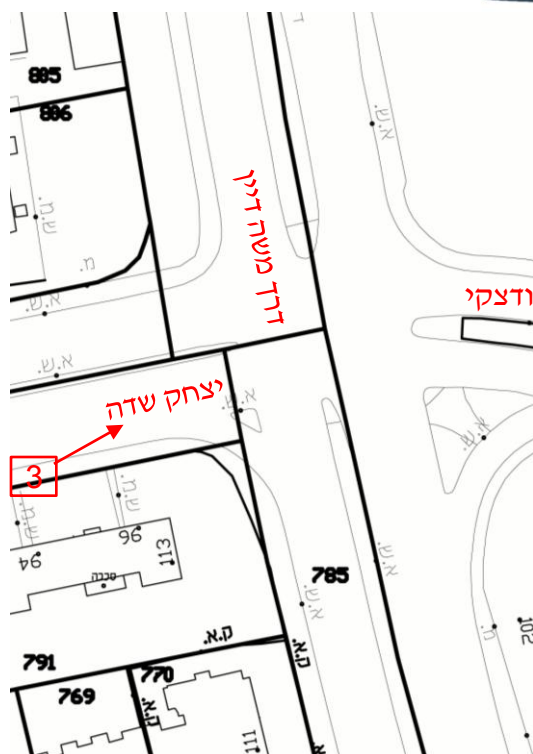
3.1 הסביבה הקרובה ומיקום המבנה

צומת- הורודצקי /
דרך משה דיין

דרך משה דיין

רח' הורודצקי

יצחק שדה

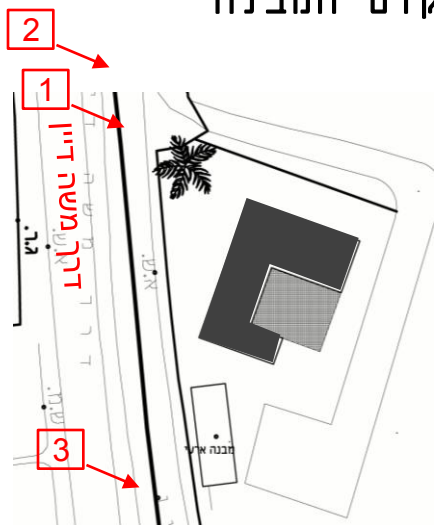

1. בית השידור הראשון

2. רח' הורודצקי

3. יצחק שדה

3.1 הסביבה הקרובה ומיקום המבנה

1. מבט מדרך משה דיין אל כביש הגישה לבית השידור

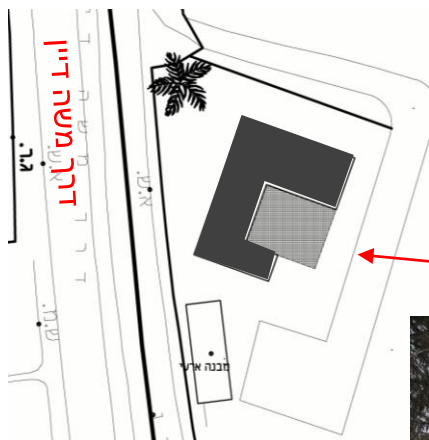

2. מבט מדרך משה דיין

3. מבט מדרך משה דיין לכיוון מזרח

3.1 הסביבה הקרובה ומיקום המבנה

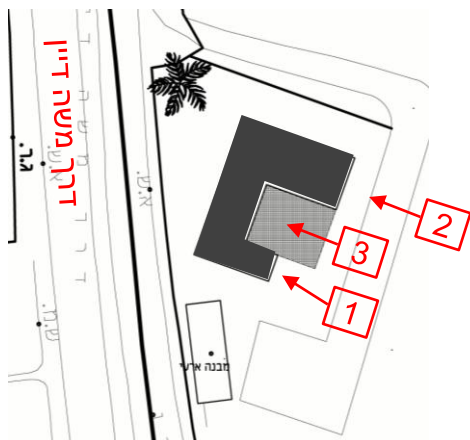
1. מבט מדרך משה דיין אל דרך הגישה לבית השידור

2. מבט רל בית השידור הראשון לכיוון מערב

3.2 חזיתות המבנה חזית מזרחית

1. מבט לחזית המזרחית

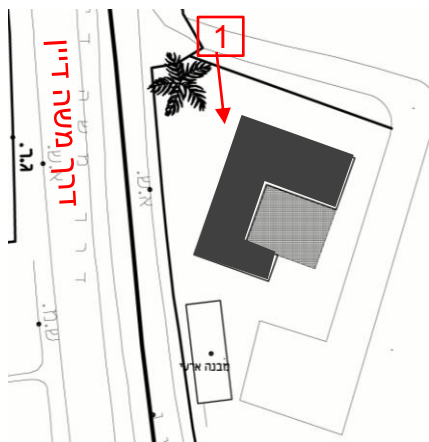

1. מבט לחזית המזרחית

3. מבט לחזית המזרחית

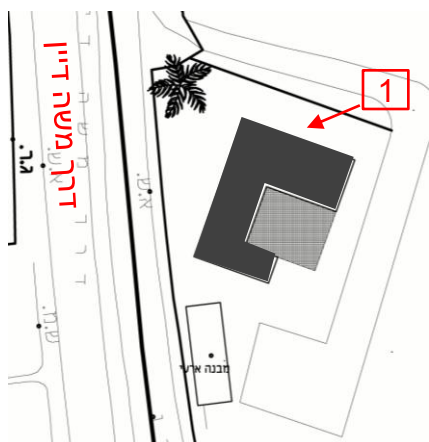
3.2 חזיתות המבנה חזית מערבית

1. מבט לחזית המערבית מכיוון דרום

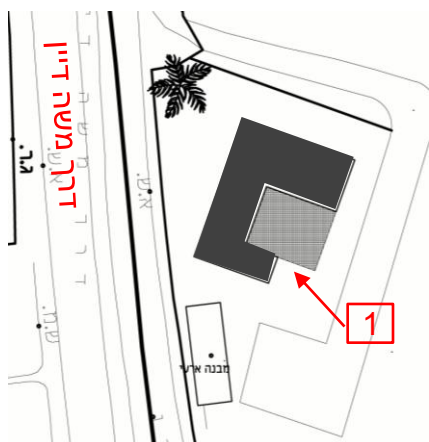
3.2 חזיתות המבנה חזית צפונית

1. מבט כללי חזית צפונית

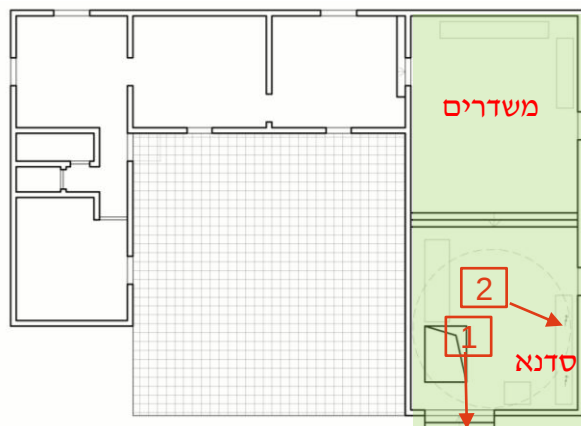
3.2 חזיתות המבנה חזית דרומית

1. מבט לחזית הדרומית

3.3 חללים פנימיים פנים אולם גדול

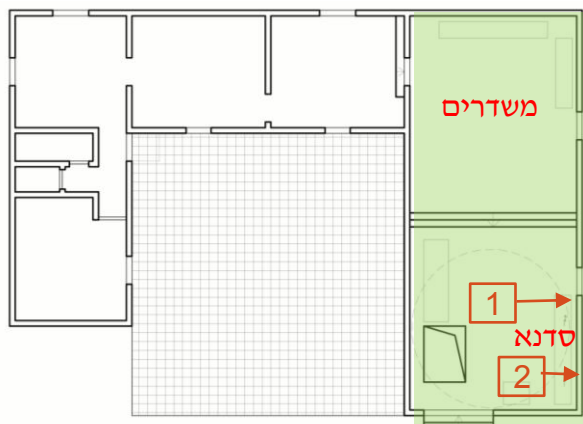

2. מבט מבפנים לכיוון המשדרים

1. מבט מבפנים לכיוון הכניסה למבנה

3.3 חללים פנימיים פנים אולם גדול

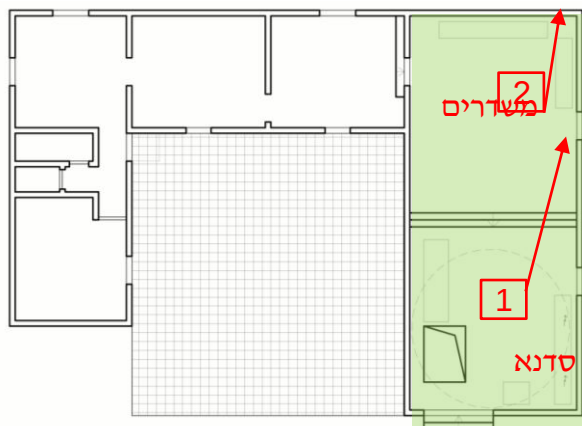

1. חלונות קיפ- לאחר מכן ניתן לראות סגירה עם לוח פלדה

2. בכניסה למבנה מבט לארונות
חשמל ששימשו את
המשדרים בתקופה
מאוחרת יותר שנות ה - 50

3.3 חללים פנימיים פנים אולם גדול

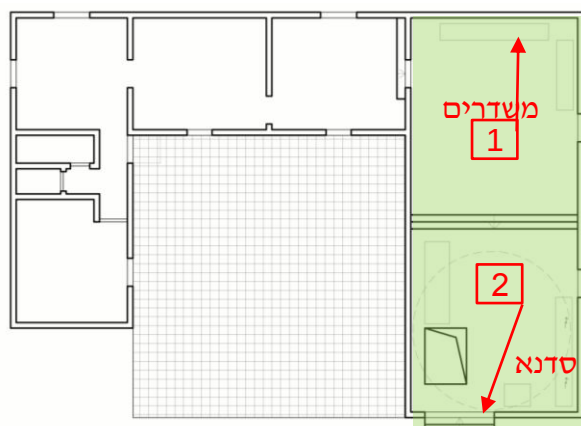

1. מבט לכיוון האיזור הנמוך באולם הגדול.

2. מאוורר קירור באיזור המשדרים הגדולים

3.3 חללים פנימיים פנים אולם גדול

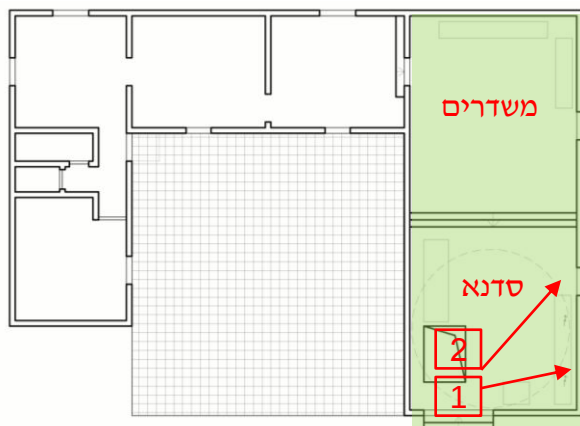

1. מבט לכיוון ארונות המשדרים הגדולים באולם הראשי.

2. מבט לכיוון הכניסה לאולם הראשי

3.3 חללים פנימיים פנים אולם גדול

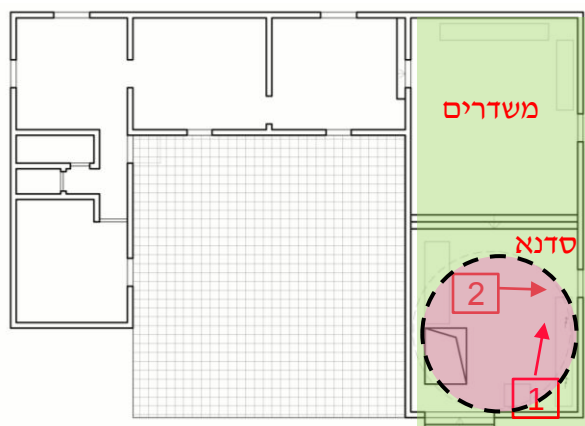

1. ארונות החשמל בכניסה לאולם
הגדול

2. ארונות החשמל בכניסה לאולם
הגדול

3.3 חללים פנימיים הכניסה המקורית אל הבונקר

1. מבט אל הכניסה המקורית לבונקר שנחסמה

סגירת פתח הירידה המקורי, ניתן לראות את מכסה העץ

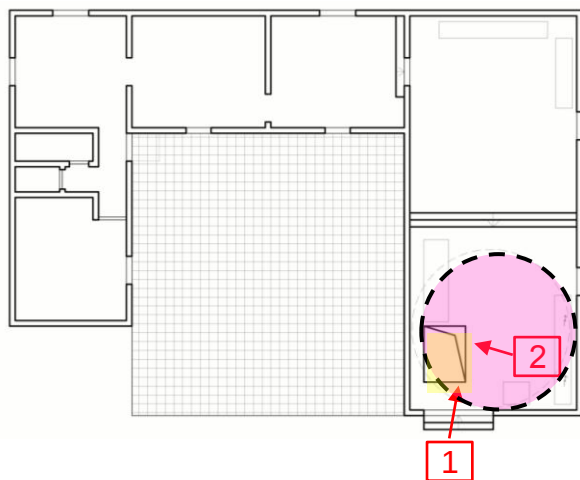

2. מבט מתוך הבונקר לפתח הירידה המקורי

-מיקום הכניסה המקורית למבנה
 הבונקר- (מסומן באדום) ע"פ עדותו של
 גדעון לנגהולץ אשר ביקר במקום בתור ילד
 עם אביו

3.3 חללים פנימיים מבנה הבונקר

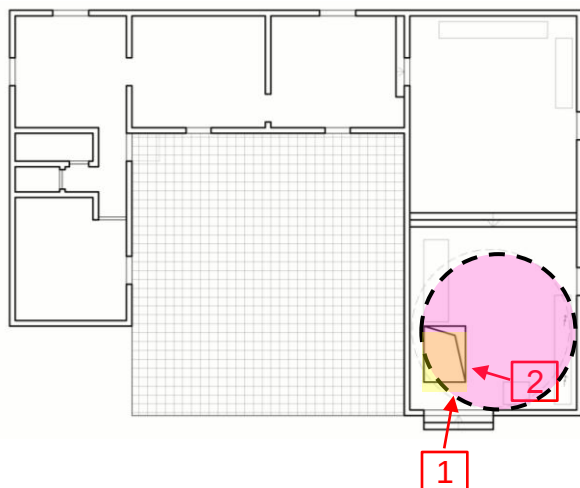

1. מבט מכיוון הכניסה לירידה לבונקר (כיום) ההשערה שכניסה זו הייתה בעבר לירידת ציוד המשדרים

2. מבט אל הירידה לבונקר בסולם

3.3 חללים פנימיים מבנה הבונקר

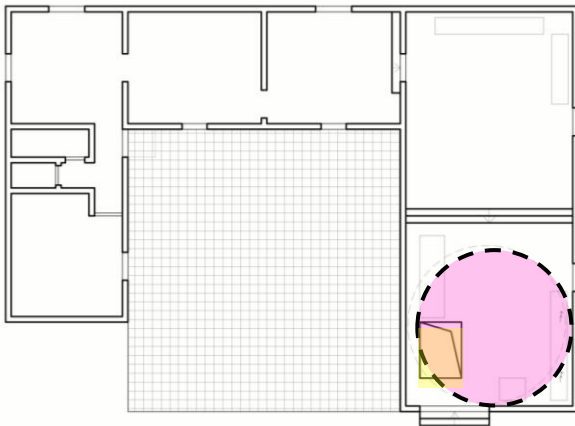

1. שפורפרות מקוריות ליישור זרם החשמל

2. המשדרים המקוריים- לפני כן היו בצריף, כאמור משם שודרה ההכרזה, הועברו לבונקר לאחר בניית המבנה

3.3 חללים פנימיים מבנה הבונקר

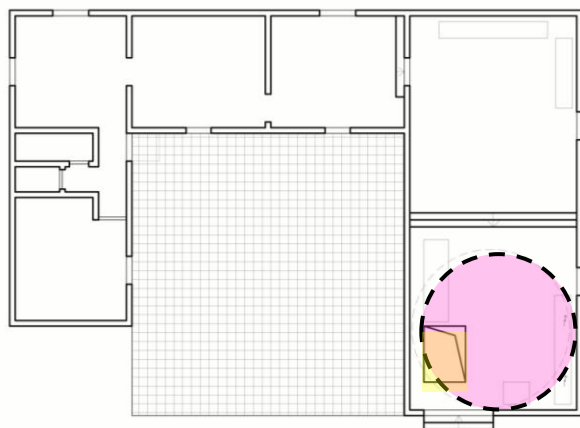

1. שרטוט מקורי של המשדר- תכנון המשדרים

"משרד קול ישראל עצמה 2500 תל חי"

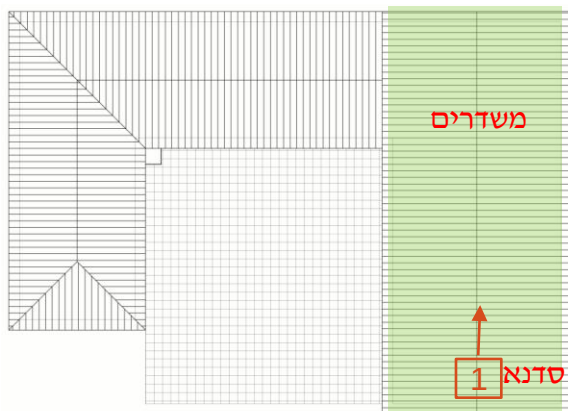
3.3 חללים פנימיים מבנה הבונקר

קורות ועמודים מפלדה
 תומכים את התקרה מבטון

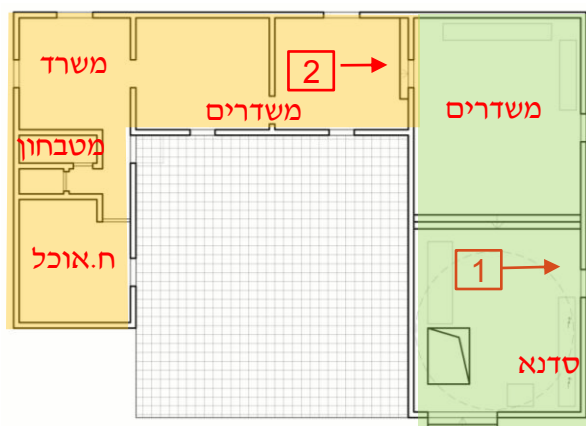

3.3 חללים פנימיים המבנה הראשי

1. גג המבנה המקורי- אגדי עץ, קירוי עליון לוחות אסבסט. קורת הפלדה המופיעה בצילום שייכת למתקן הורדת הציוד לבונקר.

3.3 חללים פנימיים המבנה הראשי

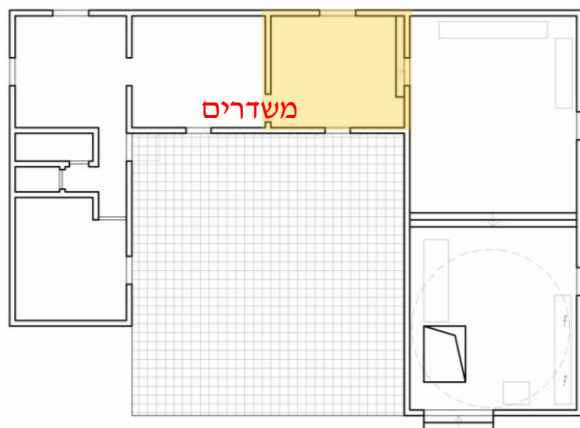

1. תעלה בריצוף להעברת הכבלים

2. מדרגת בטון פריקסט במעבר בין החלל הראשי א' למבנה ב'

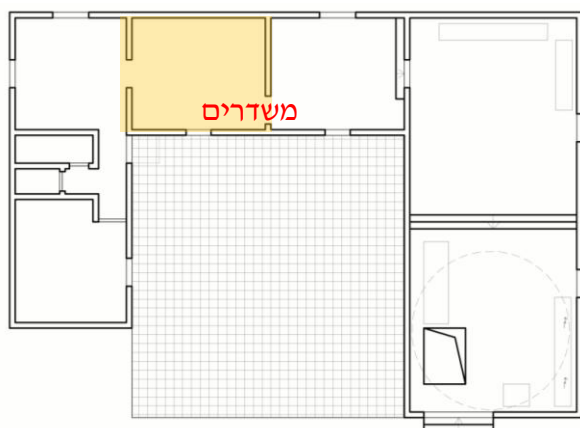
3.3 חללים פנימיים שלב ב'

חלל אמצעי- משרדים נוספים, משרדי גבוי. כיום הועברו לתחנת יבנה ומשרדים משם.

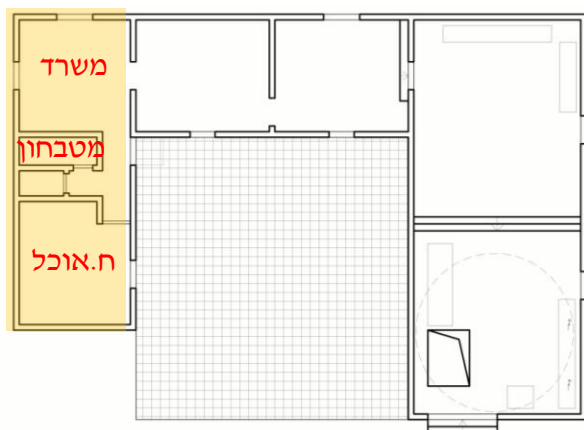
3.3 חללים פנימיים שלב ב'

חלל אמצעי- משרדים נוספים, משרדי גבוי. כיום הועברו לתחנת יבנה ומשרדים משם.

3.3 חללים פנימיים שלב ב'

חללים מנהלתיים- ח. אוכל, מטבחון, שרותים, ח.ישיבות.

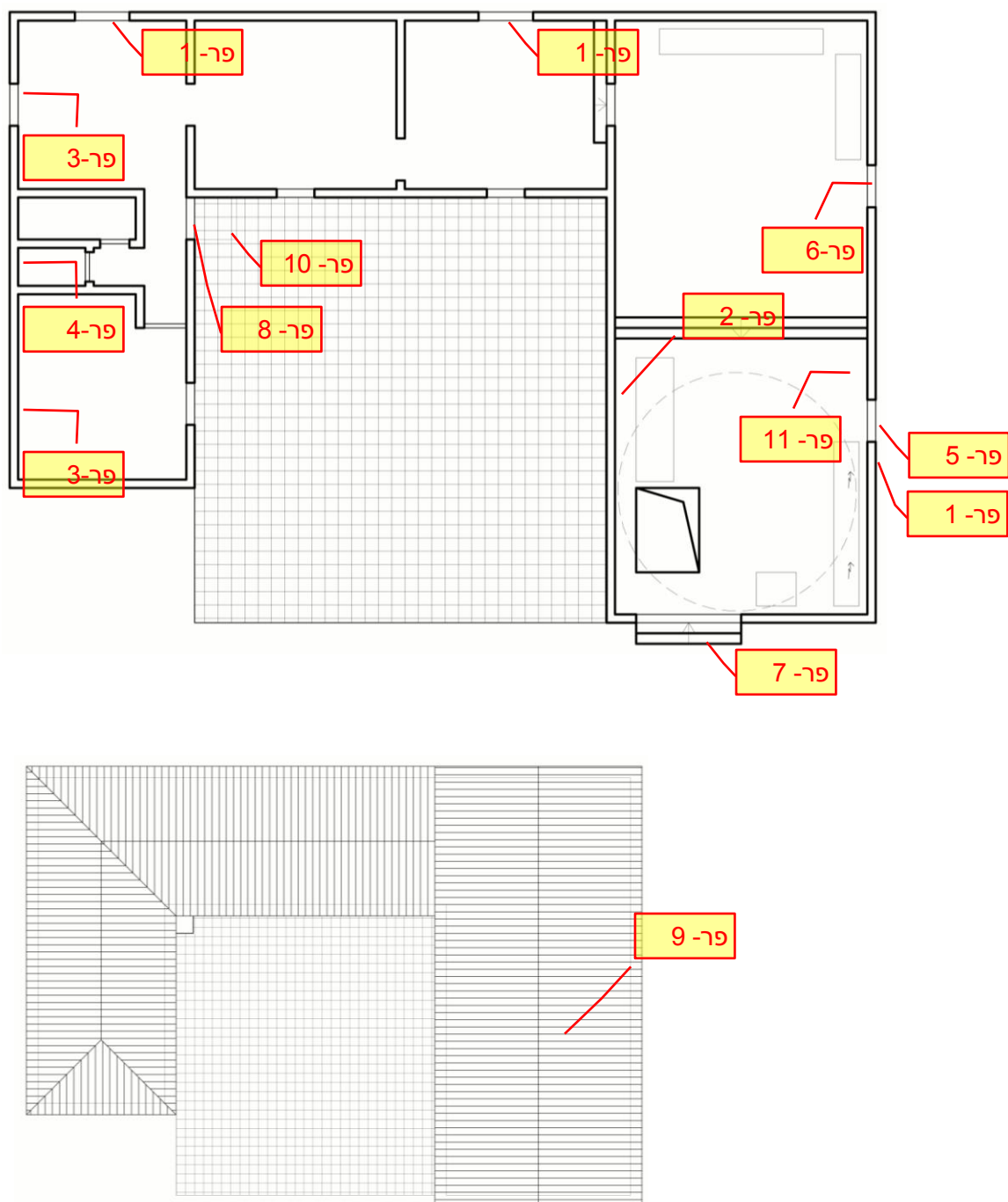

3.4 פרטים ארכיטקטוניים

רשימת פרטים כוללת:

- פר - 1 **חלונות עליונים-חלון קיפ, נגרות עץ מקורי, בשלב מאוחר יותר נוסף סורג אלומיניום חיצוני.**
- פר - 2 **פתחי יציאת כבלים לאנטנות - פתח עליון צר נגרות עץ מקורי, שמשמו להוצאת האנטנות.**
- פר - 3 **חלון- פתח מקורי, נאטם בשלב מאוחר יותר ע"י חפוי פח.**
- פר - 4 **חלון- מסגרת עץ מקורי (חלון שרותים).**
- פר - 5 **פתח- ניתן לראות מבפנים שהפתח המקורי היה חלון קיפ, נאטם בשלב מאוחר יותר ע"י חפוי פח**
- פר - 6 **פתח חזית צפונית-ככל הנראה דלת דו כנפית, נגרות עץ, יש לבדוק בתעוד מלא.**
- פר - 7 **דלת כניסה ראשית-דלת דו כנפית, בשלב מאוחר יותר נאטם הפתח בחיפוי פח ונוספה דלת חד כנפית בפתח בצד שמאל.**
- פר - 8 **דלת (חצר האנטנות)- דלת חד כנפית, נאטמה בשלב מאוחר יותר בחיפוי פח.**
- פר - 9 **גג המבנה- אגדי עץ- מקורי, קרוי אסבסט- כנראה מקורי.**
- פר - 10 **גגון בטון- גגון מקורי, מעל הפתח בחצר האנטנות.**
- פר - 11 **תעלה בריצוף- תעלה לאורך ריצוף המבנה להעברת הכבלים.**

3.4 פרטים ארכיטקטוניים

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלונות עליונים- נגרות עץ

פרט 1- חלונות עליונים- חלון קיפ

נגרות עץ מקורי, בשלב מאוחר יותר

נוסף סורג חצוני מאלומיניום.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלונות עליונים- הוצאת האנטנות

פרט 2-

פתח עליון- פתחים צרים

פרטי יציאת האנטנות

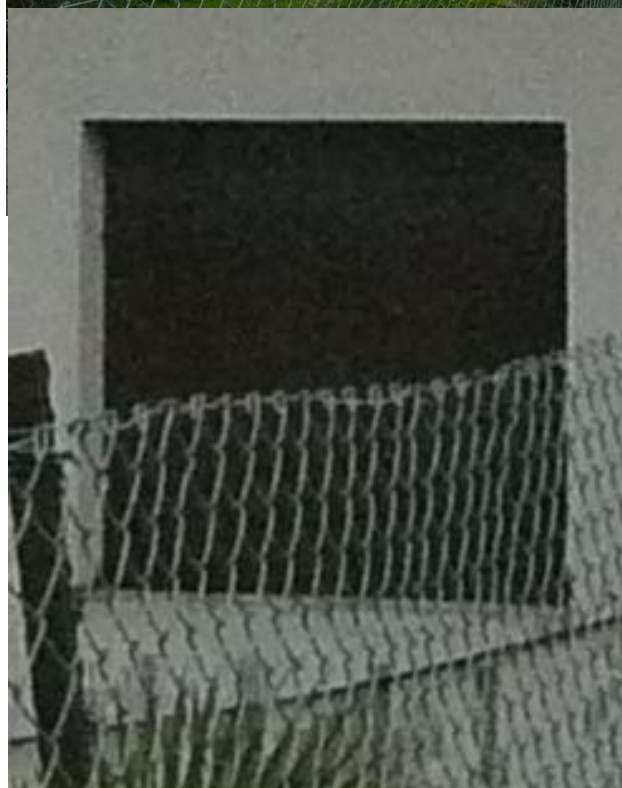
מבט פנים

מבט חוץ

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 3- חלון- פתח מקורי, נאטס בשלב מאוחר יותר ע"י חפוי פח.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 4- חלון- פתח מקורי,
 נאטם בשלב מאוחר יותר
 ע"י חפוי פח.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 5- פתח- חלון קיפ מבפנים

שנאטם בשלב מאוחר

יותר ע"י חפוי פח.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 6- פתח- השערה פתח מקורי,
 יש לבדוק בתיעוד מלא.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 7- דלת כניסה ראשית- דלת דו כנפית, בשלב מאוחר יותר נאטם הפתח בחיפוי פח, נוספה דלת חד כנפית בפתח בצד שמאל.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 8- דלת (חצר האנטנות)- דלת חד כנפית,
נאטמה בשלב מאוחר יותר בחפוי פח.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים תעלות בריצוף- להעברת כבלים

פרט 9- גג המבנה המקורי-

אגדי עץ מקורי- קרוי אסבסט כניראה מקורי.

מנהל ההנדסה-עיריית תל-אביב

3.4 פרטים ארכיטקטוניים חלון - פתח מקורי

פרט 10- גגון בטון- גגון מקורי,

מעל הפתח בחצר האנטנות.

מדידה ושרטוט : אדרי' רו ברעס, צוות תכנון מזרח.

3.4 פרטים ארכיטקטוניים

תעלות בריצוף - להעברת כבלים

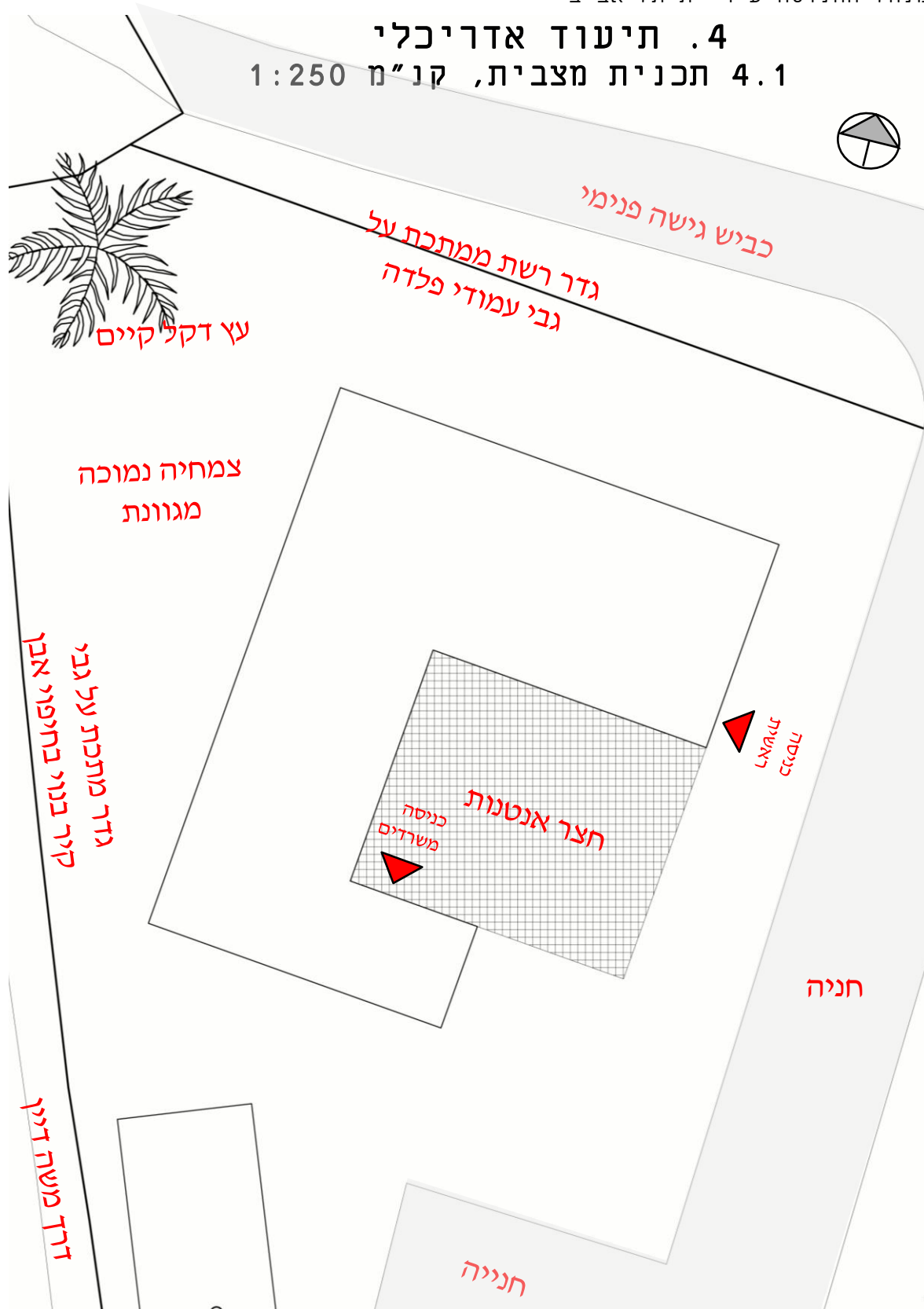
פרט 11- תעלות בריצוף-

להעברת הכבלים לאורך המבנה כולו

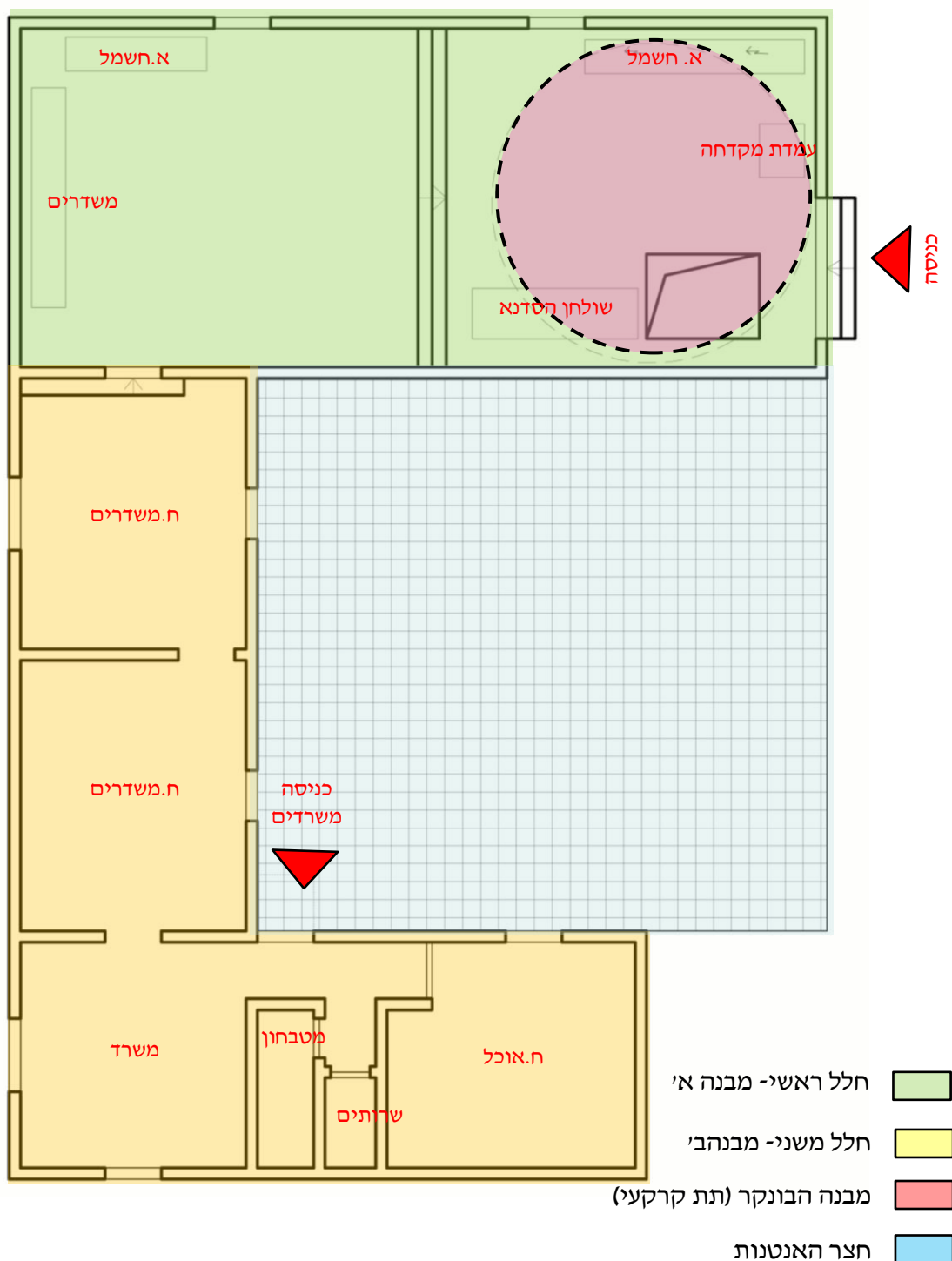

מדידה ושרטוט : אדר' רו ברעם, צוות תכנון מזרח.

4. תיעוד אדריכלי 4.1 תכנית מצבית, קנ"מ 1:250

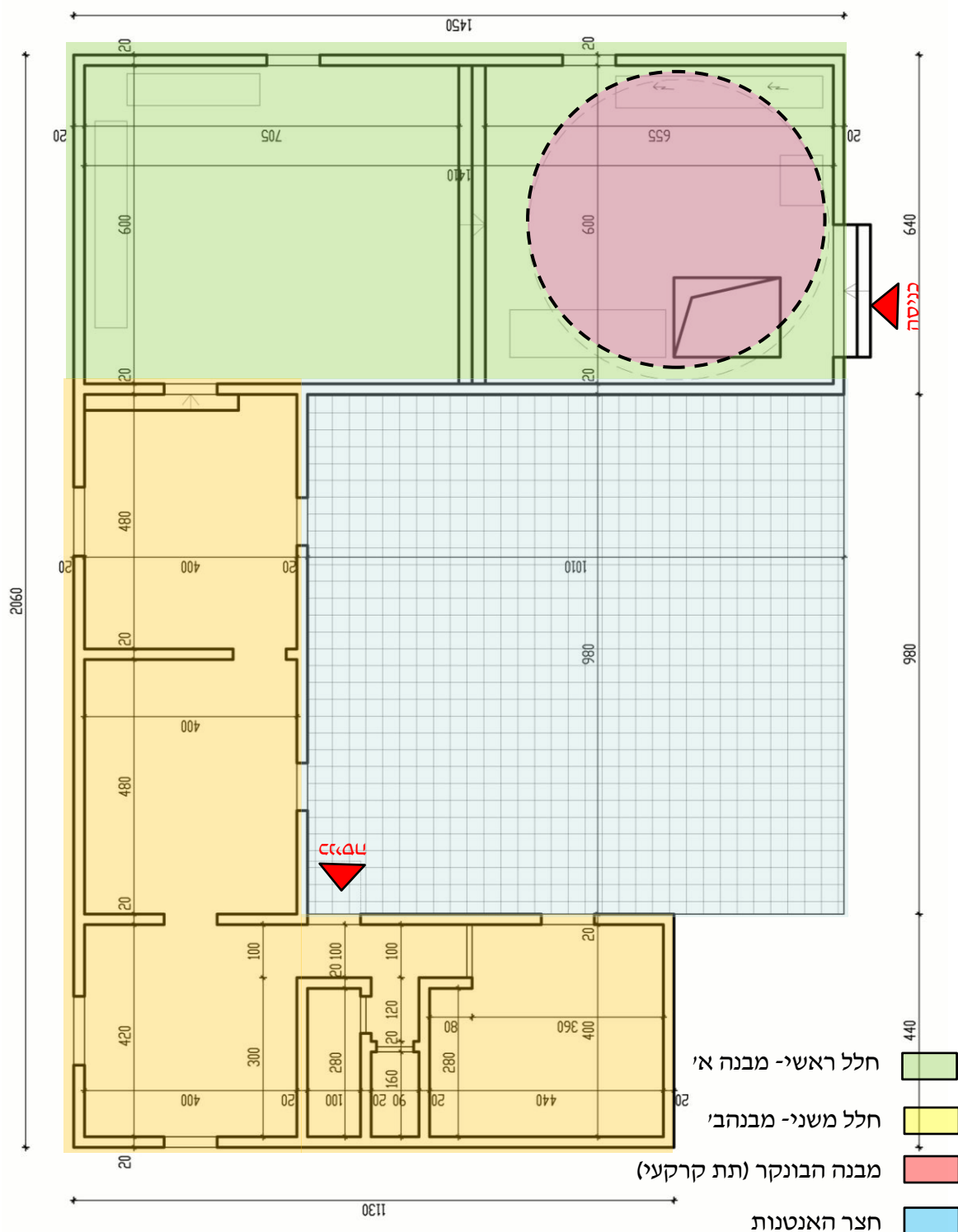
4.2 תכניות תכנית ק. קרקע

4.2 תכני'ות

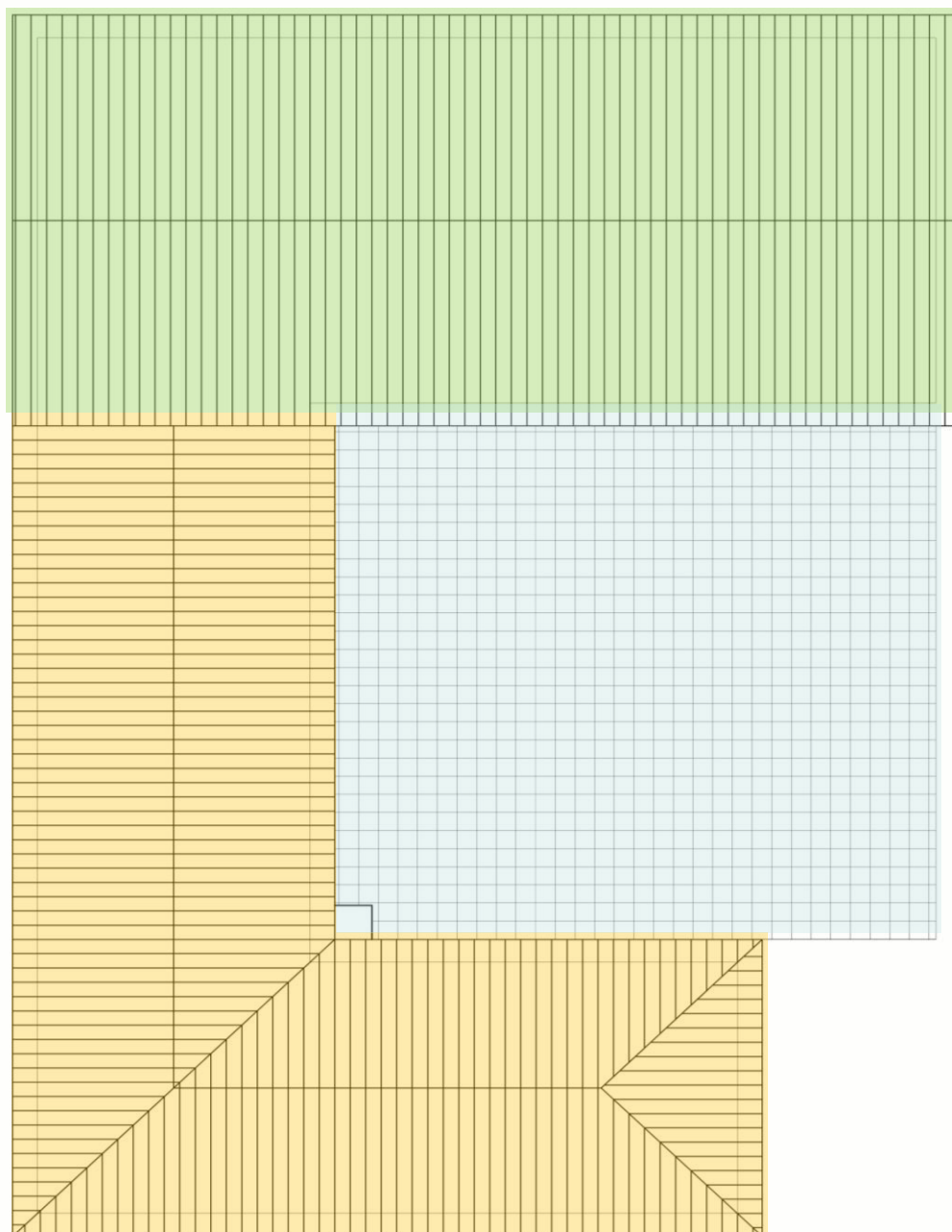
תכנית ק. קרקע

מידות מקורבות לא ע"פ תכנית מדידה (נמדד ע"י רן ברעס)

4.2 תכניות

תכנית ק.הגג

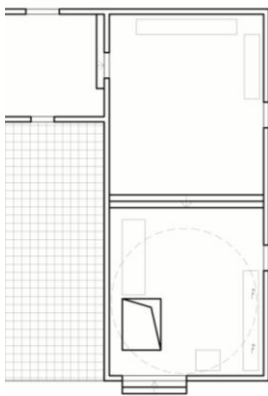
חלל ראשי- מבנה א'-גג משופע, קירוי אסבסט

חלל משני- מבנה ב' גג משופע, קירוי אסבסט

חצר האנטנות

4.3 חזיתות חזית צפונית-

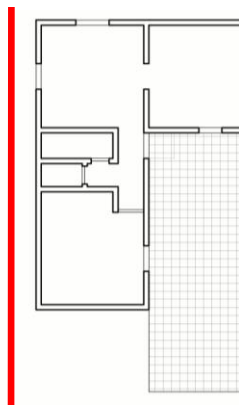
תיאור מצב החזית:

- צפ-1. פתח עליון נגרות עץ מקורי- חלונות עיליים להוצאת האנטנות, סגירת הפתח גם מעץ (פ-2).
- צפ-2. חלון נגרות עץ מקורי- חלון חד כנפי, כנראה בשלב מאוחר נוספו מסגרת אלומיניום מבחוץ עם סורגים מאלומיניום (פ-1).
- צפ-3. דלת פלדה- פתיחה דו כנפית (פ-6).
- צפ-4. אנטנה- לא מקורית, מתקופה מאוחרת יותר.
- צפ-5. פתח- חיפוי פלדה- ככל הנראה נאטם בשלב מאוחר יותר (פ-5).
- צפ-6. גג משופע- מבפנים אגדי עץ, קירוי כיום מאסבסט ככל הנראה בעבר אולי היה קירוי רעפים שהוחלף באיזשהו שלב לאסבסט (פ-9).
- צפ-7. מדרגת בטון- (דלת כניסה) לא ברור האם הינה מקורית או מתקופה מאוחרת יותר
- צפ-8. ברגי עיגון- על גבי החזית, התווספו בשלב מאוחר יותר

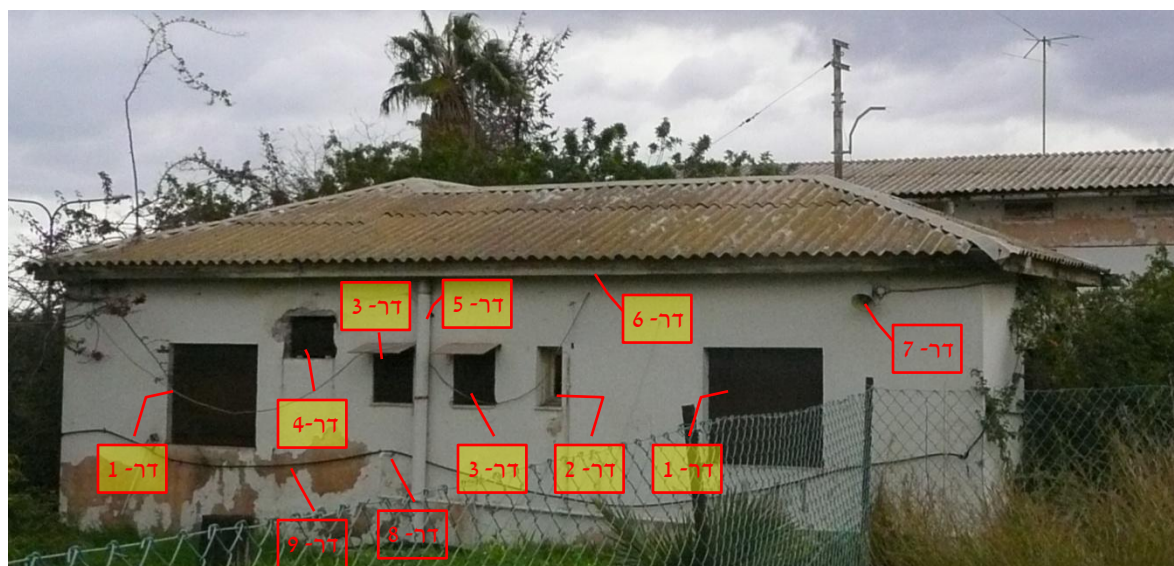

4.3 חזיתות חזית דרומית

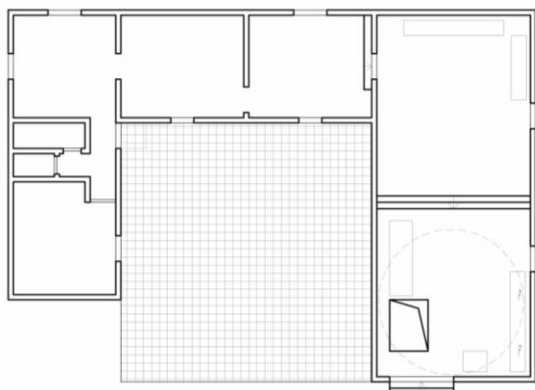

תאור מצב החזית:

- 1-דר. חלון נגרות עץ מקורי- פתחים מקוריים, נאטמו בשלב מאוחר יותר ככל הנראה בפח (פר-3).
- 2-דר. חלון נגרות עץ מקורי -חלון שרותים (פר-4).
- 3-דר. חלון נגרות עץ מקורי- פתחים מקוריים, נאטמו בשלב מאוחר יותר ככל הנראה בפח(פר-1).
- 4-דר. פתח עליון- ככל הנראה לא מקורי, כנראה היה שם מזגן, נאטם בזלב מאוחר יותר בפח.
- 5-דר. צנרת- צינור 4" צנרת שרותים.
- 6-דר. גג משופע- מבפנים אגדי עץ, קירוי כיום מאסבסט ככל הנראה בעבר אולי היה קרירי רעפים שהוחלף באיזשהו שלב לאסבסט (פר-9).
- 7-דר. רמקול למערכת כריזה- לא מקורי.
- 8-דר. צנור מים- לא מקורי.
- 9-דר. צנור שחור ע"ג החזית - לא מקורי

4.3 חזיתות חזית מזרחית-

תאור מצב החזית:

- מז-1. פתח מסגרות עץ מקורי- פתח עליון להוצאת האנטנות.(פר-2).
- מז-2. חלון מסגרות עץ מקורי- חלון חד כנפי, מבחוץ מסגרת אלומיניום וסורגים מאלומיניום(פר-1).
- מז-3. דלת כניסה ראשית - (פר-7).
- מז-4. מדרגות כניסה ככל הנראה מקוריות- מדרגות כניסה מבטון
- מז-5. גג משופע – גג מקורי, אגדי עץ מבפנים מבחוץ קרוי אסבסט, גמלון מעץ מקורי (פר-9).
- מז-6. פתח מקורי- ככל הנראה נאטם בשלב מאוחר יותר בחיפוי פח (פר-8).
- מז-7. העברת חשמל.
- מז-8. אנטנה ראשית- המיקום מקורי אך האנטנה עצמה לא מקורית.
- מז-9. מרזב פח מקורי
- מז-10. ברגי עיגון
- מז-11. חלון מקורי- נאטם בשלב מאוחר יותר בחיפוי פח (פר-1).

4.3 חזיתות חזית מזרחית-חזית קדמית

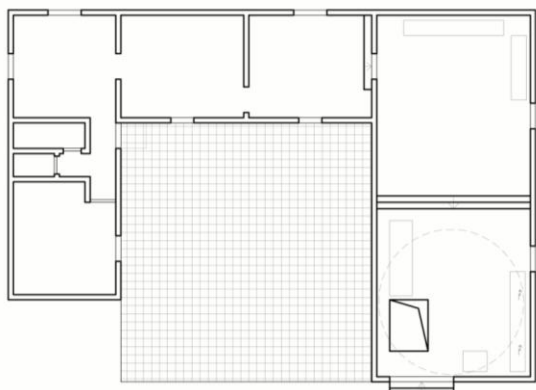
4.3 חזיתות חזית מזרחית-חזית אחורית

4.3 חזיתות חזית מזרחית-חזית אחורית

4.3 חזיתות חזית מערבית-חלקית

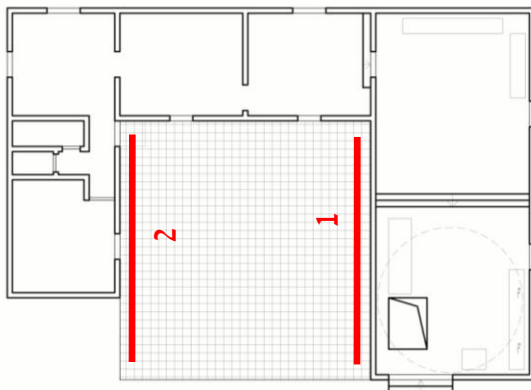

תיאור מצב החזית:

- מע-1. פתח מסגרות עץ מקורי- פתח עליון להוצאת האנטנות (פר-2).
- מע-2. מגן גשם מקורי- פתח של המאוורר מבפנים.
- מע-3. גג משופע מקורי- אגדי עץ קרוי אסבסט (פר-9).

4.3 חזיתות חזית פנימית-1

תיאור מצב החזית:

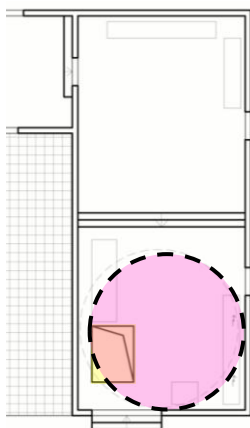
- פנ-1. חלון נגרות מקורי- חלון חד כנפי מבחוץ מסגרת אלומיניום וסורגים מאלומיניום (פר-1).
- פנ-2. פתח נגרות עץ מקורי- פתח עליון להוצאת האנטנות (פר-2).
- פנ-3. גג משופע מקורי- אגדי עץ קרוי אסבסט (פר-9).
- פנ-4. פתח מקורי - נאטם בשלב מאוחר יותר בחיפוי פח (פר-8).
- פנ-5. פתח קטן מקורי - ככל הנראה להוצאת כבלים.
- פנ-6. מרזב - לא בטוח מקורי, ישנה תעלת פלסטיק ומינים שהמרזב בא אחריה לפי איך שהוא מונח, לא היו תעלות פלסטיק בשנות ה 50.
- פנ-7. ברגי עיגון
- פנ-8. גגון מבטון מקורי (פר-10)

4.3 חזיתות חזית פנימית-2

5.1 הרדיו המשדרים המקוריים - במפלס התחתון

פר-3

המשדרים המקוריים- בבונקר
 שפורפרות השידור המקוריות
 שפורפרות העברת מתח ישר לאנטנות

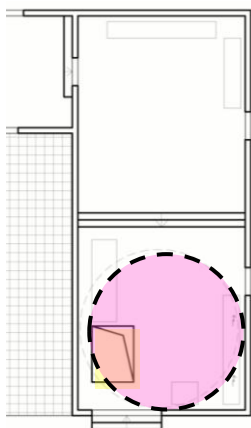
פר-2

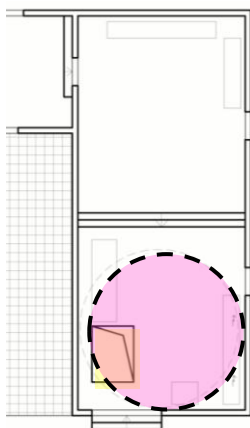
פר-1

5.1 הרדיו המשדרים המקוריים - במפלס התחתון

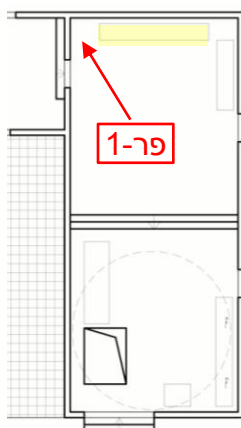
5.1 הרדיו המשדרים המקוריים- במפלס התחתון

שרטוט מקורי של המשדר- תכנון המשדרים

5.2 פרטים טכנולוגיים משדרי קול ישראל משנות ה-50 חלל כניסה

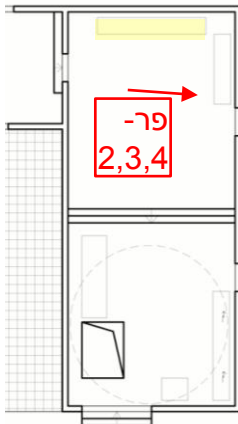
רשימת פרטים-כוללת:

פר - 1	משדרים של קול ישראל בשנות ה-50
פר - 2	נתב שידור.
פר - 3	מכשיר שנעשה בייצור עצמי בסדנא עצמה.
פר - 4	בודק רציפות קווים.
פר - 5	ארונות חשמל.
פר - 6	לוח כלי העבודה של הסדנא.
פר - 7	מאוורר גדול תוצרת חברה בריטית- G.E.C

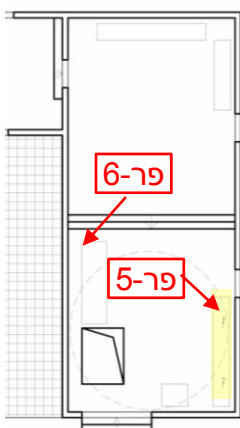

5.2 הרדיו

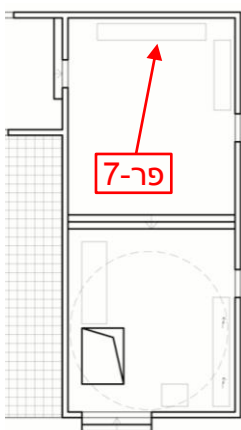
המשדרים המקוריים- במפלס העליון
 (הוצא משימוש במהלך שנות ה-90)

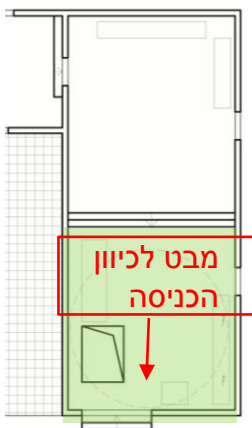
5.2 הרדיו המשדרים המקוריים- במפלס העליון (הוצא משימוש במהלך שנות ה-90)

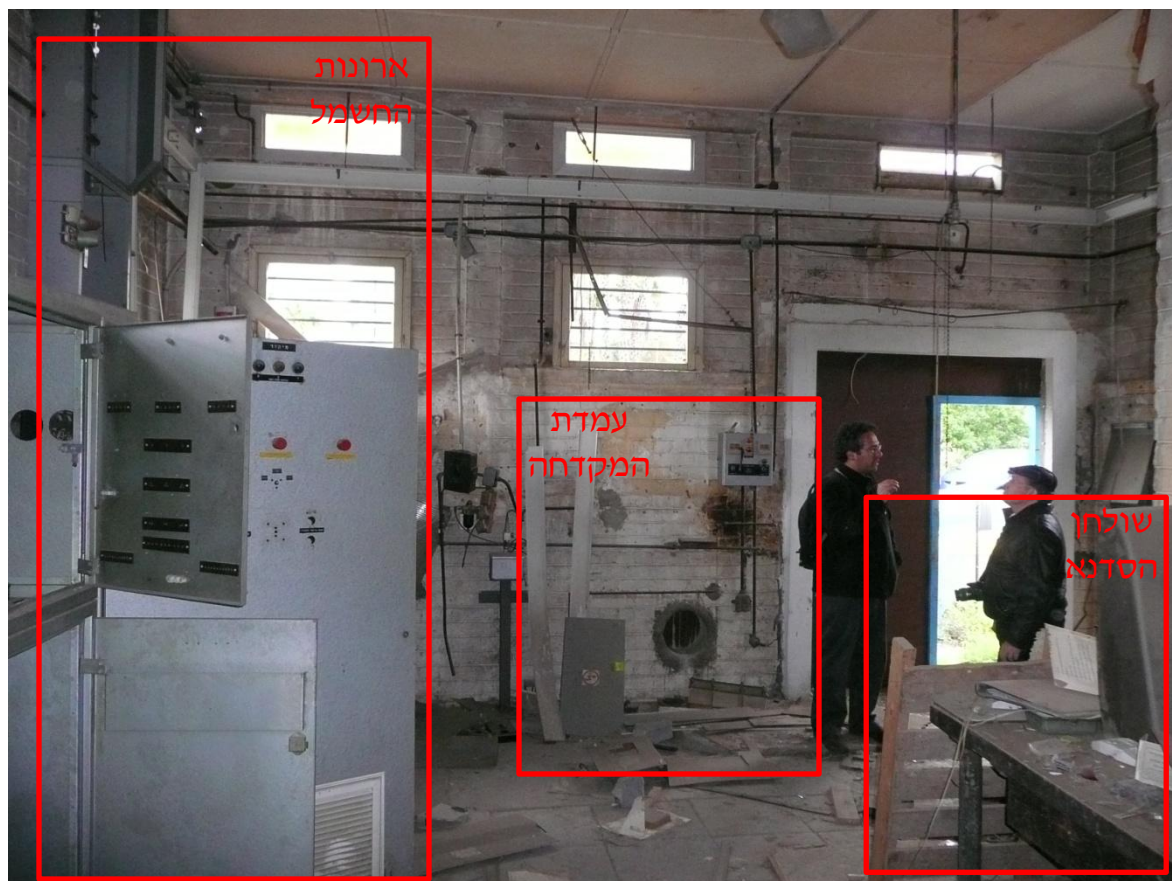
5.2 הרדיו המשדרים המקוריים- במפלס העליון (הוצא משימוש במהלך שנות ה-90)

5.2 הרדיו המשדרים המקוריים - במפלס העליון

ניתן לראות את ארונות החשמל, מצד ימין שולחן העבודה של הסדנא ואת עמדת המקדחה של הסדנא ממול.

6. שיטות וחומרי בניה

מבנה התחנה בתל חיים הוא מבנה בן קומה אחת הבנוי משני אגפים היוצרים את האות "ח".

הבניה היא בניה פשוטה ופונקציונלית בהתאם לתפקודו של המבנה.

הרצפה היא רצפת בטון העמודים והקירות עשויים מלבני סיליקט חשופות עם חגורת בטון בחלק העליון, הקיר בחלקו הפנימי של הבניין נשאר חשוף ובצידו החיצוני מחופה בטיח חלק על בסיס סיד. הגג הוא גג משופע המורכב מאגדי עץ, מרישי עץ ולוחות אסבסט בתור קירוי. הנגרות המקורית בבניין היתה נגרות עץ וניתן לראות את חלונות העץ המקוריים, הדלתות הוחלפו בדלתות ברזל. הריצוף הוא במרצפות בטון 40X40 באולמות ומרצפות טראצו 20X20 במשרד ובחדרי השירות והאוכל, הרחבה החיצונית מרוצפת במשטחי בטון בחלקם מקוריים וחלקם כנראה שלא..

מבנה הבונקר בנוי מרצפת בטון, קירות סיליקט ותקרת בטון כאשר זו נשענת על שלד פלדה של קורות ועמודים התומכים בתקרה זו בחלל הקטן ומאפשרים הפרעה מינימלית של השלד

6. שיטות וחומרי בניה

חגורת בטון
בראש הקיר

עמודי סליקט
חשוף

חלון בנגרות עץ

קיר לבני
סליקט
חשופות

קירוי אסבסט

מרישי עץ

אגדי עץ

6. שיטות וחומרי בניה

תקרת בטון
במבנה הבונקר

קורת פלדה

קיר לבני
סיליקט
חשופות

עמוד פלדה

7. סיכום והערכה (המלצה בלבד)

ערכי המבנה

מבנה התחנה בתל-חיים ממוקם על גבעה קטנה המשקיפה על דרך משה דיין ומוקף כיום במגרש חניה, צמחיה והגדר המפרידה עם דרך משה דיין, המגרש והסביבה מיועדים לפיתוח עתידי בתור מגרש חום למבני ציבור. המבנה מורכב משני מבנים היוצרים צורת "ח" ותוחמים חצר פנימית חצי סגורה ובעל שתי כניסות, האחת אל מבנה הסדנא והמשרדים והשניה אל מבנה המשרדים. המבנה עצמו הוא מבנה פשוט ופונקציונלי ונבנה במקור בתור מבנה יעודי לתחנת השידור, הקירות בתוך המבנה בגמר חשוף, מערכות גלויות ופרטי הגמר של המבנה גם הם פשוטים. במבנה נשתמרו בצורה טובה הן המשרדים המקוריים של הכרזת המדינה והן ציוד אחר אשר שימש את התחנה בהמשך דרכה בתור תחנת שידור של קול ישראל. פריטים אלו מהווים פריטים מוזיאליים ברמת חשיבות גבוהה לתיעוד וסיפור תולדות השידור הממלכתי במדינת ישראל. שילוב נדיר זה בין המקום המבנה שנשמר בצורה טובה וכמעט מושלמת והציוד הרב הנמצא בו מהווה הזדמנות יחודית לשילוב של שלושת רבדים אלו בסיפור ותיעוד ההיסטוריה.

מצבו הפיזי

מצבו של הבניין טוב, אין בו חלקים הרוסים או חלקים הנראים כמסוכנים. רוב האלמנטים המקוריים קיימים בבניין וניתנים לזיהוי. הטיח בחזית נצבע בשכבות צבע שונות שחלקן מתקלפות אולם נשמר במצב טוב ולא נראים בו אזורים של רטיבויות התפוררות וכשלים של הטיח. ע"ג החזית ישנם חיוטים שונים ואביזרי עגינה שונים חלקם לא מקוריים. חלונות העץ קיימים בהרבה פתחים והם ניתנים לשיקום/שיחזור, הדלתות לש נשמרו והן הוחלפו או נאטמו מאוחר יותר בפחים.

מסקנות והמלצות ראשוניות

בהקשר הסיפור ההיסטורי והמבנה קיימת חשיבות עליונה לשמירה של המכלול הקיים במקום: מיקום-מבנה-ציוד שידור. טיפול ושיקום רחבת הבטון החיצונית ב"חצר האנטנות" ושיקום הצמחיה במגרש. שיקום/חידוש הטיח החיצוני במבנה, שיקום הנגרות המקורית. ניקוי בצורה זהירה של הלבנים בקירות הפנימיים משאריות צבע לא מקורי, הסרת המערכות המאוחרות ושיקום המערכות המקוריות. מיון וסידור של הציוד הטכני הקיים במקום ושיקומו. פינוי בצורה מוסדרת של קירוי האסבסט ומציאת פתרון חלופי לגג ממתכת. שיקום חלל הבונקר, ניקוי הלבנים, שיקום לוח התכניות ההיקפי והפרטים השונים.

8. נושאים פתוחים להרחבה בתיק תיעוד מלא

1. מי מתכנן הבניין והאם קיימות תכניות היסטוריות למבנה.
2. מציאת מיקום הצריף הראשון בגבעה.
3. האם הדלתות הראשיות של האולם הגדול היו ממתכת או מעץ.
4. האם הנמכת התקרה באולמות היא מקורית או התווספה בשלב מאוחר יותר.
5. האם תעלת הניקוז בקצה הגג היא מקורית או התווספה בשלב מאוחר יותר.
6. קיטלוג מלא של ציוד השידור הקיים במבנה.
7. השלמת הסקר הארכיוני.
8. בדיקת תיק מסמכים אשר הועבר לאיזימן מרשות השידור ע"י כתריאל ברוכנסקי.
9. מציאת צילומים היסטוריים של המבנה. מקור אפשרי: רחל רימר הבת של יאשה הינדן.
10. תכניות וחזיתות על פי מדידה של המבנה.
11. שרטוט פרטים על פי תכניות מדידה.

9. מקורות

1. ארכיון עריית תל-אביב.
2. ארכיון רשות השידור.
3. גנזך המדינה.
4. במחנה נח"ל, גיליון מס' 8 (138).
5. עיתון מעריב מוסף ימים ולילות עמוד 10 01.09.1967 .
6. סרט תיעודי אשר הוכן על ידי מרסל כהן , עבד בתחנת השידור.
7. צילומים על ידי רן ברעם, צוות מזרח אגף תה"ע מנהל ההנדסה של עיריית תל-אביב

רשימת אנשי קשר

רשימת אנשי קשר אשר נוצר עימם קשר כלשהוא במהלך התחקיר, תודות נתונות לכל מי שתרום, עזר, נתן אינפורמציה ונידב מזמנו עבור תיעוד סיפור התחנה. (הסדר מיקרי)

תפקיד/קישור

שם

בנו של הלל לנגהולץ ממקימי התחנה	גדעון לנגהולץ
בתו של יאשה הינדן ממקימי התחנה-בבעלותה חומר ארכיוני ותמונות היסטוריות של התחנה	רחל רימר
מהנדס, עבד בתחנה משנות ה-50, כיום פנסיונר	כתריאל ברונסקי
עבד בתחנה	צבי פליישר
איש רשות השידור-ערך מחקר מסויים בנושא ראשית השידור בארץ.	איזי מן
איש רשות השידור	משה ירונסקי
תחקירנית רשות השידור.	יפעת להב
רשות השידור	דניאלה גורדוש
צוות מזרח, אגף תה"ע מנהל ההנדסה של עיריית תל-אביב.	רן ברעם

